

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2017

Kateřina Pacáková

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Kateřina Pacáková

**Motivace Francie k účasti na operaci
EUFOR Tchad/RCA z pohledu neorealismu**

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Kateřina Pacáková**

Vedoucí práce: **Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

PACÁKOVÁ, Kateřina. *Motivace Francie k účasti na operaci EUFOR Tchad/RCA z pohledu neorealismu*. Praha, 2017. 32 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra evropských studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Abstrakt

Tato práce si klade za cíl odpovědět na otázku, jaké byly motivace Francie k účasti na operaci Evropské unie s názvem EUFOR Tchad/RCA, která probíhala v letech 2008 až 2009. Čad i Středoafriická republika, kde se tato operace odehrávala, byly v minulosti součástí francouzského koloniálního impéria. Francie si i po ztrátě kolonií v Africe udržovala v těchto zemích výrazný vliv. Jedním z prostředků, který jí pomáhal k udržování tohoto vlivu, byly mimo jiné vojenské operace. Zatímco tyto operace měly v době studené války především unilaterální charakter, se změnou mezinárodního systému přišla také změna v typu intervencí, do kterých se Francie v Africe zapojovala a změnila se také oficiální stanoviska, kterými zapojení zdůvodňovali vrcholní představitelé státu. Od roku 2003 se v rámci nově vzniklé Společné bezpečnostní a obranné politiky začala zapojovat do operací Evropské unie. Odmítala přitom motivace související s dědictvím koloniální velmoci a naopak kladla důraz na humanitární charakter misí a zároveň zdůrazňovala společný evropský zájem na účasti v rámci operací v Africe. Práce se zabývá motivacemi Francie k účasti na operaci EUFOR Tchad/RCA a motivacemi pro přechod k operacím multilaterálního charakteru na případu této operace v Čadu a Středoafriické republice. Tyto motivace práce zkoumá na pozadí její historické role v Africe a s ohledem na změny v mezinárodní, francouzské a africké regionální politice. K tomuto účelu je využito teorie neorealismu, která pokládá Francii za aktéra motivovaného mocenskopolitickými důsledky svého jednání.

Abstract

The aim of this thesis is to provide an answer to the question what were the driving forces behind French involvement in the EU military mission EUFOR Tchad/RCA. Chad and Central African Republic, where the mission took place, are both former French colonies. Despite the fall of French colonial empire, France managed to remain significantly influential actor towards these countries. One of the instruments France utilized to maintain its influence were among others the military missions. Whilst these missions were mostly of unilateral nature during the Cold War, in the aftermath, international system changed dramatically and the type of missions in which France was involved and official discourse justifying the involvement changed simultaneously. Since 2003, France is increasingly participating within the framework of Common Security and Defence Policy at the expense of its unilateral involvement. French officials dismissed any motivations akin to colonialist legacy of France, on the contrary, they emphasized humanitarian purpose of these missions and common European interest to participate. This paper seeks to examine the driving forces behind French shift to multilateral cooperation through the case study of military mission in Chad and Central African Republic. These driving forces are evaluated in the context of French historical role in Africa and also with regard to changes in the international, French and regional African policy. For this purpose, French motivations are scrutinized through the lens of neorealism, thus France is considered to be utilitarian actor primarily seeking external power.

Klíčová slova

Francie, EUFOR Tchad/RCA, neorealismus, Evropská unie, vojenská intervence, národní zájem, Čad, Středoafriická republika

Keywords

France, EUFOR Tchad/RCA, neorealism, European Union, military intervention, national interest, Chad, Central African Republic

Rozsah práce: 62.523 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Kateřina Pacáková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Tomáši Weissovi, M. A., Ph.D. za ochotu a cenné připomínky, které přispěly k vypracování bakalářské práce.

Institut mezinárodních studií
Teze bakalářské práce

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
Jméno:	Kateřina Pacáková
E-mail:	kat.pacakova@gmail.com
Studijní obor:	Mezinárodní teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce:	LS 2015/2016
Semestr a školní rok ukončení práce:	ZS 2016/2017
Vedoucí bakalářského semináře:	JUDr. Vladimír Handl, CSc.
Vedoucí práce:	Mgr. Tomáš Weiss, M. A., Ph.D.
Název práce:	Motivace Francie k účasti na operaci EUFOR Tchad/RCA z pohledu neorealismu
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):	Práce se zabývá motivacemi Francie k účasti na operaci Evropské unie s názvem EUFOR Tchad/RCA, která se v letech 2008-2009 uskutečnila v Čadu a Středoafričké republice. Ve snaze tyto motivace poznat se práce věnuje analýze historie francouzského působení v Africe obecně a v Čadu a Středoafričké republice konkrétně. Francouzské angažmá je přitom zasazeno do kontextu proměny mezinárodního prostředí se kterým se proměnil i způsob zapojení Francie v Africe. Cílem práce je skrz optiku neorealismu ověřit, jestli byla Francie vedena pro účast v operaci snahou o udržení vlivu ve zkoumaném regionu a jestli tak účast sledovala stejné zájmy jako v minulosti, nebo jestli byla motivována upřímnou snahou o vyřešení dlouhodobě špatné humanitární situace a pokusem redefinovat vztahy s kontinentem.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):	Práce se od původního záměru velmi výrazně odchýlila a bylo upuštěno od cíle věnovat se motivacím EU ke spuštění operace EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině z pohledu neorealismu. Nová verze práce, která se nezabývá EU jako institucí, lépe reflektuje stanoviska neorealismu, který vnímá státy jako nejdůležitější aktéry mezinárodního dění. Zároveň došlo ke změně analyzované operace a tím pádem také regionu, kterým se práce zabývá tak, aby lépe odrážela tradiční zájmovou oblast Francie. Kromě těchto zásadních změn byl také značně rozšířen seznam zdrojů.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):	Práce je koncipována jako případová studie. Po úvodu jsou v první kapitole představena hlavní stanoviska neorealismu a vysvětlena jejich aplikace v rámci této práce. Druhá kapitola se zabývá proměnou francouzského zapojení v Africe během studené války a po jejím skončení, Třetí kapitola se potom podrobněji zabývá případem Čadu a Středoafričké republiky a důraz je směřován na bezpečnostní kontext kooperace, především na motivy a typy operací, které Francie v těchto zemích v minulosti podnikla. Čtvrtá kapitola se zaměřuje konkrétně na operaci EUFOR Tchad/RCA, zabývá se okolnostmi jejího vzniku a představuje oficiální diskurz. Poznatky jsou následně podrobeny analýze v páté části práce a skrze optiku neorealismu představenou v první kapitole se práce věnuje motivacím Francie k účasti v této operaci na pozadí dlouhodobého působení Francie v Čadu a Středoafričké republice a v souvislosti s novým zahraničněpolitickým kontextem. V závěru jsou shrnuty získané poznatky a provedeno zhodnocení, zda jsou naplněna kritéria hypotézy.

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

50 years of overseas operations in Africa 1964-2014. Ministère de la Défense [online]. 2016 [cit. 2016-07-21]. Dostupné z: <http://www.cdef.terre.defense.gouv.fr/contents-in-english/our-publications/cahier-du-retex/cahier-du-retex-research/50-years-of-overseas-operations-in-africa>

DIMOULIN, André. La France militaire et l'Afrique: Coopération et intervention: un état des lieux. Bruxelles: GRIP, 1997. ISBN 2-87027-660-5.

Factsheet on EUFOR Tchad. European External Action Service [online]. 2009 [cit. 2016-07-17]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/eufor-tchad-rca/pdf/01032009_factsheet_eufor-tchad-rca_en.pdf

HELLY, Damien. „EUFOR Tchad/RCA. The EU military operation in the Republic of Chad and in the Central African Republic (Operation EUFOR Tchad/RCA),” in European Security and Defence Policy. The First 10 Years (1999-2009), ed. G. Grevi, D. Helly and D. Keohane [online]. Paris: European Union Institute for Security Studies, 2009 [cit. 2016-05-29]. ISBN 978-92-9198-157-1. Dostupné z: http://www.iss.europa.eu/uploads/media/ESDP_10-web.pdf

CHARBONNEAU, Bruno. France and The New Imperialism: Security Policy in Sub-Saharan Africa [online]. Hampshire: Ashgate Publishing Limited, 2008 [cit. 2016-05-24]. ISBN:978-0-7285-2. Dostupné z: http://www.academia.edu/1500568/France_and_the_New_Imperialism_Security_Policy_in_Sub-Saharan_Africa

MARCHAL, Roland. Chad/Darfur: How Two Crises Merge. Review of African Political Economy [online]. 2006, vol. 33, no. 109, s. 467-482 [cit. 2016-06-29]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/4007053>

MATTELAER, Alexander. The Strategic Planning of EU Military Operations – The Case of EUFOR Tchad/RCA [online]. Brusel: Institute for European Studies, 2008 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z: http://www.ies.be/files/IES%20working%20paper%205_Alexander%20Mattelaer.pdf

Military and civilian mission and operations. European External Action Service [online]. 2016 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/topics/military-and-civilian-missions-and-operations/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en

Rapport d'information n. 450, “La France et la gestion des crises africaines: quels changements possibles?”. Sénat.fr [online]. 2006 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.senat.fr/rap/r05-450/r05-450_mono.html

SHAUN, Gregory. The French Military in Africa: past and present. African Affairs [online]. 2000, vol. 99, no. 396, s. 435-448 [cit. 2016-08-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/723950>

Podpis studenta a datum		
Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

OBSAH.....	1
ÚVOD.....	2
1. NEOREALISMUS JAKO PROSTŘEDEK POZNÁNÍ.....	4
2. FRANCOUZSKÉ PŮSOBENÍ V AFRICE	8
2.1 FRANCOUZSKÉ PŮSOBENÍ V AFRICE BĚHEM STUDENÉ VÁLKY	8
2.2 PROMĚNA FRANCOUZSKÉHO PŮSOBENÍ V AFRICE PO SKONČENÍ STUDENÉ VÁLKY	12
3. FRANCIE A VOJENSKÉ INTERVENCE V ČADU A STŘEDOAFRICKÉ REPUBLICCE.....	14
4. CESTA KE SPUŠTĚNÍ OPERACE EUFOR TCHAD/RCA	21
5. MOTIVACE FRANCIE.....	26
ZÁVĚR.....	31
SUMMARY	34
POUŽITÁ LITERATURA.....	35

Úvod

Francie v minulosti měla k Africe, především potom k subsaharské Africe, výjimečný vztah. V důsledku dekolonizace v průběhu 50. a 60. let ztratila své koloniální impérium, nicméně ve svých bývalých afrických koloniích si nadále udržovala značný vliv i po získání nezávislosti těchto států. Tento vliv se projevoval v ekonomické, politické i kulturní sféře. Neméně významná byla ovšem spolupráce v oblasti bezpečnosti, jakožto předpokladu rozvoje kteréhokoliv státu. V této sféře si Francie udržovala vliv pomocí bilaterálních dohod, vojenských základen a vojenských operací zejména unilaterálního charakteru, kterých podnikla jenom do konce studené války několik desítek. Pomocí intervencí ovlivňovala vnitřní i vnější politiku těchto zemí a udržovala u moci spřátelené režimy. Prostřednictvím svého působení, pro které se vžil název *Françafrique*, Francie nejenom projektovala své hodnoty a kulturu, ale především si udržovala přístup k nerostným surovinám, zahraničním trhům a zajišťovala své postavení na mezinárodní scéně, které se jí dařilo zachovávat také vzhledem k jejímu postavení stálého člena v Radě bezpečnosti OSN. S proměnou mezinárodního prostředí ale začala být francouzská africká politika čím dál méně legitimní. S pádem bipolárního světa a čím dál více kritizovaným francouzským zapojením v Africe se Francie začala uchýlovat k multilaterální spolupráci především v rámci OSN a po roce 2003 také prostřednictvím EU skrze operace krizového managementu Společné bezpečnostní a obranné politiky (EBOP/SBOP) jakožto součásti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP). Zároveň Francie začala čím dál více zdůrazňovat europeizaci své zahraniční politiky.

V roce 2008 spustila Evropská unie na základě mandátu Rady bezpečnosti OSN jednu z operací vojenského krizového managementu v Čadu a Středoafrické republice pod názvem EUFOR Tchad/RCA. Proklamovanými cíli této operace bylo přispění k vyřešení místního konfliktu, ochrana civilistů v ohrožení (především uprchlíků a vysídlených osob), usnadnění dodávky humanitární pomoci a ochrana personálu a vybavení OSN. Cíle této operace se tak oficiálně vymezovaly jako čistě „altruistické“ a podporující tvorbu společné evropské politiky. Stejně je zdůvodňovaly i francouzští politici. Francouzská minulost v oblasti ale vybízí k pochybnostem o tom, jestli se

francouzské motivace k vojenskému působení v oblasti s nástupem nové éry doopravdy proměnily.

Výzkumnou otázkou tedy je „Jaká byla motivace Francie pro účast v operaci EUFOR Tchad/RCA?“. Ve snaze tuto otázku zodpovědět se práce bude věnovat analýze francouzského působení zejména v oblasti bezpečnosti v Africe obecně a v Čadu a Středoafrické republice konkrétně. Následně budou tyto poznatky podrobeny analýze motivací Francie k účasti v operaci na pozadí změny mezinárodního prostředí. Cílem práce je potom skrz optiku neorealismu ověřit, zda byla francouzská účast na operaci vedena snahou o prosazování národních zájmů a snahou o vyvažování mezinárodního vlivu. V souvislosti s tímto cílem je stanovena hypotéza postavená na základě neorealismu, který vnímá mezinárodní instituce jako nástroj silných států k prosazování jejich vlastních zájmů: „Francie se účastnila mise EUFOR Tchad/RCA, aby si v regionu udržela vliv a sledovala tak stejné zájmy jako v minulosti.“

Pro potvrzení hypotézy bude zásadních několik bodů. Práce bude v souladu s teorií neorealismu sledovat:

1. Zda byl vliv Francie ve zkoumané oblasti nějakým způsobem ohrožován a Francie tak byla pro účast na operaci motivována vyvažováním sil.
2. Zda Francie převzala iniciativu při jednání o spuštění operace.
3. Zda Francie měla v oblasti mocenskopolitické zájmy (strategické, bezpečnostní, ekonomické), které by chtěla chránit.
4. Zda bylo pro Francii zapojení v rámci operace EU výhodné z hlediska naplňování francouzských mocenskopolitických zájmů.

Hypotézu naopak nebude možné potvrdit, pokud se neprokáže zájem na vyvažování francouzského vlivu, pokud se nepotvrdí francouzská iniciativa a pokud se ukáže, že Francie primárně podporovala společný evropský zájem (např. na úkor francouzských unilaterálních zájmů) nebo že humanitární motivace hrály nejdůležitější roli.

Je také vhodné upozornit, že motivace stojící za francouzským angažmá v operaci EUFOR Tchad/RCA sice mohou být identifikovány, ale není možné poskytnout výčet všech možných aspektů, které mohly francouzské zapojení ovlivnit. Stejně tak není možné, aby jedna teorie vysvětlila všechny motivace Francie, nicméně právě teorie je pro potřebu poznání motivací nevyhnutelná. Tato práce bude přitom vycházet z metody případové studie.

Samotná bakalářská práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola je zaměřena na objasnění stanovisek neorealismu a na jejich aplikaci v rámci této práce. Druhá kapitola nastiňuje proměnu francouzského zapojení v Africe během studené války a po jejím skončení. Třetí kapitola se pak podrobněji zabývá případem Čadu a Středoafričké republiky a důraz je směřován na bezpečnostní kontext kooperace, především na motivy a typy operací, které Francie v těchto zemích v minulosti podnikala. Čtvrtá kapitola se zaměřuje konkrétně na operaci EUFOR Tchad/RCA, zabývá se okolnostmi jejího vzniku a představuje oficiální diskurz. Poznatky jsou následně podrobeny analýze v páté části práce a skrze optiku neorealismu představenou v první kapitole se práce věnuje motivacím Francie k účasti v této operaci na pozadí dlouhodobého působení Francie v Čadu a Středoafričké republice a v souvislosti s novým zahraničněpolitickým kontextem. V závěru jsou shrnuty získané poznatky a provedeno zhodnocení, zda jsou naplněna kritéria hypotézy.

Tato bakalářská práce vychází z primárních i sekundárních zdrojů. Mezi primární zdroje přitom řadím oficiální dokumenty vydané především institucemi EU, OSN a francouzskými státními institucemi. Dále mi dobře posloužily knižní publikace nejdůležitějších postav neorealismu. Prostřednictvím sekundárních zdrojů, zejména anglických a francouzských, jsem získala informace, které mi poskytly širší zasazení problematiky do kontextu.

1. Neorealismus jako prostředek poznání

Realismus, ze kterého neorealismus vychází, je považován jeden za nejvýznamnějších z teoretických přístupů v mezinárodních vztazích a je součástí jedné z tzv. velkých debat mezinárodních vztahů 20. století, která se vedla právě mezi realismem a idealismem. Za hlavní představitele tohoto směru jsou považováni Hans Morgenthau a Edward Carr. Staví přitom na Thúkydidově myšlence legitimizace mocenské politiky: "Silní musí činit to, co jim umožňuje moc a slabí akceptují to, co musí akceptovat."¹ Neorealismus potom přebírá a reviduje principy realismu a jedněmi z jeho nejvýznamnějších zastánců jsou Kenneth Waltz a John Mearsheimer. Hlavním rozdílem mezi realismem a neorealismem je určení odlišných zdrojů mezinárodního

---

¹ GARST, Daniel. Thucydides and Neorealism. *International Studies Quarterly* [online]. 1989, vol. 33, no. 1, s. 15 [cit. 2016-05-21]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2600491>

dění. Na rozdíl od realistů, kteří kladou za zdroj tohoto dění lidskou přirozenost (která je z podstaty špatná) a mocenskopolitické chování vychází zevnitř státu, staví neorealisté spíše na myšlence, že chování státu ovlivňují primárně vlivy, které se nacházejí na úrovni mezinárodního systému, a stát se potom chová na základě tlaků tohoto systému.² I přesto, že se směry liší v tomto a dalších ohledech, nacházejí mezi sebou základní styčné body. Přestože pod realistickou školu spadá řada různých skupin, které se více nebo méně rozcházejí, je možné najít několik jednotících prvků napříč všemi z nich.

1. Státy jsou hlavními aktéry v mezinárodním systému.
2. Státy jsou racionálními aktéry, kteří se snaží maximalizovat zisk a minimalizovat ztráty.
3. Povaha mezinárodního systému je anarchická, nikoliv hierarchická, kdy „nikdo nemá právo poroučet, nikdo není povinen poslouchat“.³ Ta formuje zájmy a chování státu, kdy každý chce v tomto systému primárně přežít. Pokud je tato potřeba naplněna, tak může stát usilovat o naplnění dalších zájmů. Ostatní zájmy, například ideologické, jsou až druhotné.
4. V tomto anarchickém systému jsou státy předurčené ke konfliktu a soupeření a často selžou v kooperaci, i když je taková spolupráce v jejich společném zájmu.
5. Mezinárodní instituce ovlivňují možnost kooperace pouze okrajově.

Jinými slovy, podle realismu je prioritním zájmem státu zajistit své přežití v anarchickém mezinárodním systému, kde všechny státy představují potenciální hrozbu pro bezpečnost každého jednoho státu. Nicméně to neznamena, že bezpečnostní spolupráce mezi státy se nemůže odehrávat, naopak, státy mají zájem na vojenské a ekonomické kooperaci. V tomto smyslu Maersheimer poznamenává, že kooperace mezi státy je řízena zisky, které přináší kooperujícím státům. Nicméně, jak argumentuje, tato kooperace má limitovaný charakter vzhledem k přetrvávající nejistotě o záměrech ostatních států, která je vede k neustálému bezpečnostnímu soupeření.⁴ Jak píše Waltz,

---

² KNUTSEN, Torbjørn L. *Dějiny teorie mezinárodních vztahů*. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 278. ISBN 80-9033333-3-8.

³ WALTZ, Kenneth. *Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley, 1979, s. 88. ISBN 0-201-08349-3

⁴ MAERSHEIMER, John., „The False Promise of International Institutions,“ in *International Security* [online]. 1994, vol.19, no.3, s. 13-30 [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: <http://mearsheimer.uchicago.edu/pdfs/A0021.pdf>

při absenci vnější autority si žádný stát nemůže být jistý, že dnešní spojenec nebude zítra nepřítelem.⁵ V tomto svépomocném systému, jak poznamenává Maersheimer, se státy nemohou spoléhat na pomoc ostatních, pokud je jejich přežití ohroženo.⁶ Ve snaze snížit nejistotu anarchického systému, který činí riziko války trvalým, se státy musí snažit kontrolovat a přizpůsobovat své vnější prostředí, aby snížily toto riziko a zároveň zvýšily svou bezpečnost. Předpokladem zde je, že státy si mohou svou bezpečnost zajišťovat pouze maximalizací své moci, čím je stát mocnější, tím má větší vliv na ostatní státy, aby je zastránil nebo ovládal a směřoval podle vlastních preferencí, což povede právě ke zvýšení bezpečnosti daného státu. Realisté tedy vnímají moc státu jako determinant jeho bezpečnosti. Moc podle nich slouží k prosazování národních zájmů (*raison d'État*), které existují nezávisle na vůli těch, kteří v daném státě tvoří a ovlivňují politiku.⁷

Realismus rozlišuje dva hlavní rozměry/zdroje moci státu – vojenské a ekonomické. Posílení vojenské moci a obohacení národní ekonomické základny podle realismu představuje státní geopolitické a ekonomické zájmy, které hrají zásadní roli pro jeho přežití a prosperitu.⁸ Co se týká geopolitických zájmů, neexistuje žádné konvenční porozumění, co se týká jejich definice. Nicméně geopolitickým zájmům v tomto kontextu rozumím jako zájmům státu projektovat svou moc do zahraničí ve snaze zvýšit svou bezpečnost a ovládat a ovlivňovat chod a kurz ostatních států. Geopolitická praxe vedla v historii ke vzniku privilegovaných teritorií, které hrají určitou roli v zahraniční politice jednotlivých států. Pro Francii je takovým privilegovaným regionem Afrika. Co se týká ekonomických zájmů států, je nutné poznamenat, že realisté se primárně nezaměřují na ekonomické vztahy států vzhledem k tomu, že jejich hlavní pozornost je směřovaná na mocenské a bezpečnostní záležitosti. Ale lze přepokládat, že národní ekonomická základna je klíčovým pilířem moci státu. Na základě toho se lze domnívat, že stát užívá ekonomických vztahů a přístupu k surovinovým zdrojům v zahraničí k posílení národní ekonomické základny a tedy k maximalizaci své moci a bezpečnosti.

---

⁵ WALTZ, Kenneth., „Structural Realism after the Cold War,“ in *International Security* [online]. 2000, vol. 25, no. 1, s. 10 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2626772>

⁶ John Maersheimer, „The False Promise of International Institutions,“ 16

⁷ Ibidem, 26-30.

⁸ ART, Robert J. *A Grand Strategy for America*. Ithaca: Cornell University Press, 2003, s. 1-3. ISBN 0-8014-4139-0.

Ve zkratce, z pohledu realistů, vzhledem k trvalé nejistotě anarchického světa, jsou státy neustále hnány k maximalizaci jejich vojenské a ekonomické moci jako jedinému prostředku zvýšení jejich bezpečnosti, což je konstantně žene k soupeření o dosažení regionální a pokud možno globální hegemonie. Realisté tedy tvrdí, že nejmocnější státy budou kooperovat pouze v případě, že tato spolupráce jim přinese vojenskou a ekonomickou sílu. Jinými slovy, mezinárodní spolupráce je vnímána jako nástroj k dosahování národních zájmů.⁹

Jak tvrdí Alan Milward, mezinárodní instituce slouží zejména národním spíše než mezinárodním zájmům. V rámci nástroje Evropské unie ke kooperaci mezi členskými státy v otázkách zahraniční politiky, bezpečnosti a obrany, tedy v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a její součásti Společné bezpečnostní a obranné politiky, realisté argumentují, že je to instrument třech hlavních mocností v EU, tedy Francie, Velké Británie a Německa.¹⁰ Tyto státy podle uvedeného teoretického přístupu využívají tohoto nástroje EU k dosažení národních geopolitických a ekonomických zájmů dané země. Ve snaze ověřit platnost realistické hypotézy při vysvětlení důvodů účasti Francie v misi EUFOR je potřeba ověřit také geopolitické a/nebo ekonomické zájmy Francie v Čadu a Středoafričské republice.

Důležitým konceptem v rámci neorealistickej teorie je, že interakce daného státu probíhají v rámci balancování sil, které může nabýt řadu podob včetně bipolárního, multipolárního a unipolárního systému.¹¹ Balancování moci se ale odehrává také na regionální úrovni mezi státy ve specifickém regionu, které podmiňuje místní diplomatické a vojenské vztahy.¹² V regionech, kde jsou státy slabé, se přitom může očekávat zvýšené „bandwagoning“ chování - tedy státy, které jsou slabé a jsou ohroženy vnější hrozbou, jsou náchylné k tomu vstoupit s touto hrozbou v alianci. Dá se také očekávat přítomnost silného státu zvnějšku v roli vojenské síly a také jako aktéra

---

⁹ cf. POSEN, Barry R. "ESDP and the Structure of World Power," in *Internationale Spectator* [online].

2004, vol. 39, no. 1, s. 5-17 [cit. 2016-07-09]. Dostupné z:

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03932720408457057?journalCode=rspe20>

¹⁰ MILWARD, Alan S. *The European Rescue of the Nation-State*. Berkeley: University of California Press, 1992, s. 227.

¹¹ MORGHENTHAU, Hans. *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. New York: McGraw-Hill Education, 2005, 7th edition, s. 172-177. ISBN 978-0072895391

¹² LAKE, David A. „Regional Security Complexes: A Systems Approach,“ in *Regional Orders: Building Security in a New World*, ed. David A. Lake and Patrick M. Morgan. University Park, PA: The Pennsylvania State University Press, 1997, s. 60. ISBN 0-271-01703-1.

vyvažující rovnováhu sil v regionu. Tedy pokud jsou státy v určitém regionálním systému slabé a nemohou vnitřně balancovat, aby zvýšily svou bezpečnost, často bude docházet k externímu balancování se silou zvnějšku ve snaze napravit rovnováhu sil.¹³ Implikací pro tuto studii je, že Francie používá vojenskou sílu pro zachování statu quo, neboli rovnováhy sil, ve svých bývalých koloniích v Africe tím, že působí z pozice externího hráče v roli zprostředkovatele bezpečnosti a rovnováhy a pomocí určitým státům, které je v zájmu Francie chránit, tak napomáhá k balancování. Tím, že pomůže určitým státům udržet vnitřní stabilitu v regionu, zároveň chrání francouzské zájmy a udržuje si tak moc. Nestabilní politické systémy nebo revizionističtí lídři přitom také mohou ohrozit stabilitu regionální rovnováhy.

Pokud má nějaký stát předsunuté síly v regionu, jenž je jeho národním zájmem monitorovat a chránit, tento stát se stane součástí rovnováhy sil v regionu a jeho vojenská síla je obecně zaměřena na udržení této rovnováhy.¹⁴ Na francouzské zapojení bude práce nahlížet skrze tuto optiku. Pro porozumění celé situace je ale nejprve nutné se podívat do historie francouzského zapojení v Africe obecně a v Čadu a Středoafričké republice konkrétně.

2. Francouzské působení v Africe

2.1 Francouzské působení v Africe během studené války

Po skončení 2. světové války se francouzská (bezpečnostní) politika vůči Africe vyvíjela na základě francouzských národních zájmů a představě o své velikosti (*grandeur*). Francie měla být ve své exkluzivní zóně vlivu (*pré carré*) poskytovatelem bezpečnosti a udržovat tak v těchto zemích pořádek, aby se mohly rozvíjet. Naopak Afrika měla poskytnout zdroje, přístup k trhům, podporu francouzské moci, bohatství a pozici francouzské politiky na mezinárodní scéně. Francie také vycházela z představy

---

¹³ LAKE, David A. a Patrick M. MORGAN, „The New Regionalism in Security Affairs,” in *Regional Orders: Building Security in a New World*. ed. David A. Lake and Patrick M. Morgan. University Park, PA: The Pennsylvania State University Press, 1997, s. 3-19. ISBN 0-271-01703-1.

¹⁴ *Ibidem* s. 3-19.

historické civilizační mise (la mission civilisatrice), ve které měla Francie šířit své demokratické hodnoty ve světě a explicitně tuto snahu vyjadřovala.¹⁵

Navzdory omezené vojenské kapacitě a slabému politickému vedení se tak Francie po válce rozhodla v pokračování ambiciózní imperiální politiky zaměřené na udržení svého koloniálního impéria. Výsledkem toho byly dvě dlouhé koloniální války v Indočíně a Alžírsku a následná konečná ztráta impéria. Když v roce 1958 koloniální osadníci (pieds-noirs) s podporou francouzské armády uspořádali v Alžírsku povstání, obrátili se na generála de Gaulla, aby se postavil do čela Francie. Došlo tak k pádu čtvrté francouzské republiky a k návratu Charlese de Gaulla k moci. Ten využil příležitosti k vytvoření páté republiky zaměřené na silnější centralizovanou Francii se značně zvýšenou výkonnou mocí prezidenta. Zahraniční a africká politika byla pokládána za jeho výsadní doménu (domaine réservé) a rozhodující roli získal prezident také v záležitostech obrany a evropské politiky.¹⁶ Právě de Gaulle měl zásadní roli při zrodu konceptu Françafrique, který reflektuje přetrvávající působení Francie v jejích bývalých koloniích a kontrolu nad oblastí ekonomiky, monetární politiky, nerostných surovin, obrany, bezpečnosti a zahraničních vztahů.¹⁷

Nový základ francouzského státu spojený s dekolonizací subsaharské Afriky v roce 1960 a zisku nezávislosti Alžírsku v roce 1962 vedl Francii k opuštění její předchozí koloniální strategie. Po porážce v Alžírsku, která znamenala obrovské zatížení konvenčních vojenských sil a ekonomické vyčerpání po dlouhých sedm let, se ukázala neschopnost Francie vést efektivně velkou konvenční válku a nedostatek modernizace francouzských ozbrojených sil. De Gaulle odpověděl na tyto problémy urychlením francouzského jaderného programu, který vedl k prvnímu testu jaderného zařízení v roce 1960. Na konci války francouzská vláda značně reorganizovala armádu a

---

¹⁵ CHARBONNEAU, Bruno. *France and The New Imperialism: Security Policy in Sub-Saharan Africa* [online]. Hampshire: Ashgate Publishing Limited, 2008, s. 1 [cit. 2016-05-24]. ISBN 978-0-7285-2. Dostupné z:

http://www.academia.edu/1500568/France_and_the_New_Imperialism_Security_Policy_in_Sub-Saharan_Africa

¹⁶ KESSLER, Marie-Christine. *La politique étrangère de la France: acteurs et processus*. Paris: Presses de Sciences Po, 1999, s. 24. ISBN 978-2-72460-760-4.

¹⁷ MARTIN, Guy. *France's African Policy in Transition: Disengagement and Redeployment* [online]. prezentováno na African Studies Interdisciplinary Seminar, University of Illinois, 3. březen 2000, s. 3-5 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.afrst.illinois.edu/news/archive/seminar/documents/sem-martin-2000.pdf>

do roku 1964 redukovala lidskou sílu více než o polovinu.¹⁸ Důraz na jaderné zastrašování byl nedílnou součástí francouzské strategie v průběhu páté republiky. Zatímco vytvoření jaderného odstrašování bylo důležitou součástí rozvoje francouzské bezpečnosti, ztráta koloniálního impéria v severní Africe byla těžkým strategickým zásahem pro Francii a její schopnost globálně projektovat svou moc.

Francie své vztahy s Afrikou udržovala po dekolonizaci skrze bilaterální dohody, vojenské intervence a politiku finanční pomoci. Tato strategie spolupráce s africkými státy byla vnímána jako pokračování její koloniální politiky.¹⁹ Bilaterální smlouvy, které se zeměmi byly uzavřeny po zisku nezávislosti, se týkaly obranné spolupráce, přítomnosti francouzských vojáků v zemi nebo technické asistence a dodávek zbraní. Na základě dohod o obranné spolupráci mohla Francie vysílat své vojáky na pomoc při ohrožení stability vlády dané země, nicméně Francie tyto smlouvy využívala podle svých vlastních zájmů – tedy zasahovala i v zemích se kterými neměla uzavřené smlouvy a naopak nezasáhla v případě, že na řešení situace neměla dostatečný zájem.²⁰

Prostřednictvím smluv si také zajistila vytvoření stálých vojenských základen mimo jiné v Džibutsku, Senegalu, Čadu, Středoafričské republice, Gabonu a Pobřeží slonoviny.²¹ Francouzská vojenská přítomnost v Africe se přitom v 60. letech pohybovala až okolo 58 tisíc mužů.²² Prostřednictvím těchto základen Francie udržovala v Africe přítomnost předsunutých vojenských sil, jejichž hlavním účelem bylo zastrašit jakoukoliv agresi vůči spřáteleným vládám ze strany vnějších nebo vnitřních sil snažících se o svržení režimu a destabilizaci země a zabránit případnému

---

¹⁸ LESPINOIS, Jerome de. *L'armée de terre française : de la défense de la sanctuaire à la projection 1974-1981*. Paris: L'Harmattan, 2001, s. 76-80. ISBN 2-7475-1368-8.

¹⁹ MARTIN, Guy. The Historical, Economic and Political Bases of France's African policy. *The Journal of Modern African Studies* [online]. 1985, vol. 23, no. 2, s. 191 [cit. 2016-05-24]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/160570>

²⁰ DIMOULIN, André. *La France militaire et l'Afrique: Coopération et intervention: un état des lieux*. Bruxelles: GRIP, 1997, s. 27. ISBN 2-87027-660-5.

²¹ Rapport d'information n. 450, "La France et la gestion des crises africaines: quels changements possibles?". *Sénat.fr* [online]. 2006, s. 7 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.senat.fr/rap/r05-450/r05-450_mono.html

²² Dumoulin, *La France militaire: et l'Afrique*, 20.

vzniku regionálního hegemonu jako například Nigérie a Libye.²³ Smlouvy měly sloužit k zajištění bezpečnosti, ale také jako odměna za službu Afričanů ve francouzských řadách během světových válek, ovšem zároveň tento způsob spolupráce umožňoval Francii udržovat svůj vliv v bývalých koloniích.²⁴ Po zisku nezávislosti kolonií hrála Francie také vedoucí úlohu ve tvorbě národních armád a jejich výcviku. Afrika navíc poskytuje množství nerostných materiálů jako uran, zemní plyn, ropu, kobalt, bauxit, fosfáty a měď, které jsou důležité v průmyslu, letectví, jaderné energetice a zbrojařství.

Neméně důležitým prvkem byl a nadále je monetární systém (franc zone) vytvořený v roce 1945 v návaznosti na znovuzískání plné kontroly nad vichystickými državami, který sjednocoval měnu používanou ve francouzských koloniích, tzv. CFA frank, a pevně jeho kurz navázal na kontinentální frank. Sloužil především k vytvoření většího politického a ekonomického vlivu, ale také ke zjednodušení všech finančních operací. CFA frank přetrval i po pádu koloniálního panství, nicméně se dělí na „západní“, používaný v západní Africe a „centrální“, používaný ve středu afrického kontinentu.²⁵ Tyto měny jsou vzájemně (oficiálně) nezaměnitelné a liší se i pevným kurzem k francouzskému franku, potažmo euru. Důležitým prvkem jsou i osobní vazby mezi politiky. Mezi lety 1946-1958 všechny hlavy států frankofonní Afriky zasedaly ve francouzské parlamentu. V roce 1994 potom došlo k devalvaci CFA franku o 50%, což vyvolalo problémy ve vztazích, kooperaci a přispělo k nestabilní situaci v regionu. Francie si s Afrikou také udržovala vztahy například skrze Mezinárodní organizaci frankofonie.

Francie se v období po dekolonizaci až do konce studené války zapojovala v Africe především prostřednictvím unilaterálních operací, kterých podnikla několik desítek. Jejich cíle byly definované zejména jako ochrana francouzských občanů, podpora při vnitřních nepokojích, pomoc při obraně proti vnější hrozbě a podpora při změně režimu ve prospěch spřátelených vlád, přičemž mezi nimi byli i někteří z nejkrvavějších vůdců v africké post-koloniální historii.²⁶ Její zájem v tomto ohledu

---

²³ GUILLEMIN, Jacques. „L'intervention extérieure dans la politique militaire de la France en Afrique noire francophone at à Madagascar,” *Revue Française d'Études Politiques Africaines* (1981): 43

²⁴ Dimoulin: *La France militaire et l'Afrique*, 9-10.

²⁵ Franc zone and development financing. *Banque de France* [online]. 2016 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: <https://www.banque-france.fr/en/banque-de-france/about-banque-de-france/franc-zone-and-development-financing>

²⁶ Dimoulin, *La France militaire et l'Afrique*, 78

směřoval především na tradiční frankofonní země, ale v průběhu 80. let začala intervenovat i v zemích mimo bývalé francouzské kolonie, což se výrazněji začalo projevovat především v 90. letech.²⁷

2.2 Proměna francouzského působení v Africe po skončení studené války

Po studené válce a s pádem Sovětského svazu v roce 1991, zůstaly USA nejdůležitějším vojenským, ekonomickým a politickým světovým hráčem a bipolární systém se tak změnil na unipolární. Konec studené války přinesl nejen změnu struktury mezinárodního systému, ale také nové bezpečnostní hrozby. Například počet občanských a etnických konfliktů ve světě i v Africe dramaticky vzrostl. S počátkem pádu některých autoritativních režimů v Africe Francie redefinovala své vztahy s kontinentem a vztahy Francie s Afrikou ovlivnilo několik dalších zásadních událostí. V roce 1990 na francouzsko-africkém summitu byla přijata „doktrína La Baule“, která podporovala liberalismus, stranickou demokracii a politické reformy. Podle ní měla Francie podporovat demokracii a lidská práva a snížit svou politickou a ekonomickou podporu afrických diktátorů.²⁸ Nicméně v podpoře takových režimů i nadále pokračovala.²⁹ Dalším důležitým faktorem proměny francouzského přístupu k Africe byla genocida ve Rwandě v roce 1994. Operace Turquoise, jejímž cílem mělo být vytvoření bezpečné humanitární zóny, ale nepřinesla mnoho zlepšení.³⁰ Francie navíc hrála významnou roli při posilování vlády, kterou vedli Hutuové, poskytováním diplomatické, vojenské, technické a finanční podpory. Francouzská podpora tohoto

---

Mezi nimi byli například středoafriický císař Jean-Bedel Bokassa a prezident Zairu (pozdější DK Kongo) Mobutu Sese Seko.

²⁷ Mezi bývalé francouzské kolonie, kde provedla Francie vojenské operace do 90. let patří Benin, Čad, Džibutsko, Gabon, Kamerun, Komory, Madagaskar, Mauritanie, Niger, Pobřeží slonoviny, Republika Kongo, Senegal, Středoafriická republika a Togo. V řadě z těchto zemí přitom intervenovala opakovaně. V 80. letech spustila potom Francie operace v bývalých britských koloniích – na Seychelách a v Gambii. V 90. letech na seznam zemí mimo bývalé francouzské kolonie přibýly Angola, Burundi, DR Kongo, Libérie, Nigérie, Rwanda, Sierra Leone a Somálsko.

²⁸ Martin, „France’s African Policy in Transition: Disengagement and Redeployment,“ 7-13

²⁹ Příkladem takové podpory jsou například režimy ve Rwandě, Kongu, Kamerunu, Čadu, Togu, Gabonu a Pobřeží slonoviny.

³⁰ Charbonneau, *France and the New Imperialism*, 76.

režimu během genocidy, který měl na svědomí až milion obětí, poškodila její obraz v Africe a snížila její důvěryhodnost ve světě.³¹ Dalším významným vývojem byl rozvoj vztahů se zeměmi mimo frankofonní zónu, což se projevilo i v rovině vojenských intervencí. Neméně důležitým faktorem proměny vztahů byla také nová imigrační politika. Francie začala omezovat imigraci a zvyšovat hraniční kontroly.³²

Důležitou změnou, která se týkala francouzských operací a intervencí v Africe byl přechod od unilaterálních operací vedených Francií k multilaterální spolupráci v rámci mezinárodních organizací jako EU, NATO, Africká unie a OSN především ve druhé polovině 90. let. Zatímco do 90. let se zapojovala především unilaterálně a výjimkou zapojení do několika misí OSN, s nástupem nové éry se začala čím dál více zapojovat do operací OSN a podporovat různé programy. Například v roce 1997 iniciovala pod OSN a ve spolupráci s Velkou Británií, USA a Africkou unií program Recamp zaměřený na podporu a výcvik afrických vojenských sil pro účast v mírových operacích v případě regionálních konfliktů.³³ Od roku 2003 se potom začala angažovat také ve vojenských a civilních operacích EU, které se definovaly jako mírové mise, vymezeny tzv. petersberskými úkoly jako humanitární, záchranné a pátrací operace a operace k nastolení míru. Vojenský zásah k řešení krizí přitom není vyloučený.

Vůbec první operací, kterou EU v rámci Evropské bezpečnostní a obranné politiky spustila (zároveň šlo o vojenskou operaci), byla operace v DR Kongo v roce 2003 s názvem Artemis následovaná operací EUFOR RD Congo v roce 2006. V roce 2008 potom EU spustila svoji do té doby největší „peacekeeping“ operaci v Čadu a Středoafričké republice EUFOR Tchad/RCA při jejímž spuštění a průběhu hrála právě Francie zásadní roli, které se bude věnovat následující kapitola. Co se týká zemí, ve kterých operace EU probíhají, ze 17 dodnes ukončených operací jak vojenského, tak civilního charakteru, se 10 z nich uskutečnilo právě v Africe a to v DR Kongu (2 vojenské a 3 civilní mise), Čadu a Středoafričké republice (3 vojenské mise), v Guinea Bissau (civilní mise) a Jižním Súdánu (civilní mise). Z 16 doposud probíhajících misí potom 9 probíhá v Africe a to v Somálsku (2 vojenské a 1 civilní mise), v Mali (1 vojenská a 1 civilní mise), v Libyi (1 vojenská a 1 civilní mise), v Nigeru (civilní mise)

---

³¹ SHAUN, Gregory. The French Military in Africa: past and present. *African Affairs* [online]. 2000, vol. 99, no. 396, s. 439 [cit. 2016-08-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/723950439>.

³² Martin, „France’s African Policy in Transition: Disengagement and Redeployment,“ 7-13.

³³ SHAUN, Gregory. The French Military in Africa: past and present. *African Affairs* [online]. 2000, vol. 99, no. 396, s. 442 [cit. 2016-08-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/723950>

a ve Středoafričké republice (vojenská mise). Vzhledem k tomu, že mise EU v Africe představují skoro 2/3 všech spuštěných operací celkově, je patrné o jak důležitou sféru se jedná.³⁴

V období po roce 2003 byla potom spuštěna jedna operace OSN MINURCAT v Čadu a Středoafričké republice, do které se Francie zapojila a zároveň se v tomto období účastnila několika stále probíhajících misí OSN.³⁵

Současně s tím ale stále probíhaly operace v Africe pod francouzskou vlajkou jiné unilaterální vojenské operace. Od roku 2002 až do roku 2015 na Pobřeží slonoviny probíhala operace Licorne zaměřená na ukončení občanské války. Již od roku 1986 až do roku 2014 probíhala operace Épervier v Čadu, operace Boali potom probíhala v letech 2002 až 2013 ve Středoafričké republice nebo námořní operace Corymbe probíhající od roku 1990 v oblasti Guinejského zálivu. Po roce 2011 poté navíc spustila další vlastní operace, Harmattan v Libyi (sloučena později pod NATO), Serval v Mali a jejího následovníka operaci Barkhane, která zároveň nahrazovala operaci Épervier.³⁶

3. Francie a vojenské intervence v Čadu a Středoafričké republice

Čad i Středoafričká republika jsou bývalými koloniemi Francie v oblasti Sahelu, které získaly nezávislost v roce 1960, nicméně až dodnes nepřestaly být předmětem francouzského zájmu. Jsou to zároveň země, které jsou po dlouhá desetiletí sužovány vnitřní nestabilitou, ale i mezistátními konflikty týkajícími se především hraniční oblasti s Libyí a Súdánem. To částečně plyne z koloniálního nastavení hranic nerespektujícího historické vazby. Čad i Středoafričká republika patří dlouhodobě mezi nejhudší a nejméně rozvinuté země světa.³⁷

---

³⁴ Military and civilian mission and operations. *European External Action Service* [online]. 2016 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/topics/military-and-civilian-missions-and-operations/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en

³⁵ United Nations Mission in the Central African Republic and Chad. United Nations [online]. 2016 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: <http://minurcat.unmissions.org>

³⁶ 50 years of overseas operations in Africa 1964-2014. *Ministère de la Défense* [online]. 2016 [cit. 2016-07-21]. Dostupné z: <http://www.cdef.terre.defense.gouv.fr/contents-in-english/our-publications/cahier-du-retex/cahier-du-retex-research/50-years-of-overseas-operations-in-africa>

³⁷ HDP: Čad je 132. a Středoafričká republika 174. na světě.

Zatímco se v těchto zemích těšila Francie během studené války téměř exkluzivnímu vlivu, po jejím skončení se začal čím dál více zvětšovat zájem a vliv jiných mocností jako např. USA, Číny a Indie. Dnes jsou hlavním exportním partnerem pro Čad USA, které mimo jiné vyvážejí ropu z jihu země skrze čadsko-kamerunský ropovod ovládaný americkým Exxon Mobil od roku 2003. Největším importním partnerem je pro Čad potom Francie následovaná Čínou a Francie se drží na předních příčkách zahraničních investorů v zemi. Obchod není mezi Francií a Středoafričskou republikou příliš významný, ale Francie zůstává i přes bezpečnostní situaci hlavním zahraničním investorem a firmy jako Air France, Bolloré (logistika a říční doprava), Castel (nápoje a cukr) a Total (skladování a distribuce ropných produktů) si drží svou pozici. V roce 2007 potom na trh vstoupil France Télécom.³⁸ Potenciál, který vzhledem k objevům ropy, diamantů, zlata a jiných nerostných surovin skýtá Čad³⁹ a Středoafričská republika, ovšem není zdaleka využíván a nestabilní situace odrazuje zahraniční investice, což je ještě zkomplikováno dostupností regionu.

Významná ale byla a je především historie bezpečnostní spolupráce a vojenské přítomnosti Francie v obou zemích, která je od dekolonizace prakticky nepřetržitá. V Čadu i Středoafričské republice měla Francie významné vojenské základny. Čad je jednou ze zemí se kterými uzavřela Francie dohodu o udržování pořádku a vnitřní bezpečnosti, se Středoafričskou republikou byla uzavřena stále platná obranná smlouva.⁴⁰ Pro Francii se navíc důležitost Čadu zvýšila po roce 1997, kdy došlo

---

HDI: Čad je 185. a Středoafričská republika 187. na světě.

GDP datasheet Africa. *The World Bank Databank* [online]. 2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>

Human developments reports, index 2015. *United Nations Development Programme* [online]. 2015 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr_2015_statistical_annex.pdf

Economy: Central African Republic. *Central Intelligence Agency. The World Factbook* [online]. 2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

Economy: Tchad. *Central Intelligence Agency. The World Factbook* [online]. 2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cd.html>

³⁸ France and Central African Republic. *France Diplomatie* [online]. 2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/central-african-republic/france-and-the-central-african-republic/>

³⁹ France and Chad. *France Diplomatie* [online]. 2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/chad/france-and-chad/>

⁴⁰ Ibid.

k uzavření vojenské základny ve Středoafričké republice, a stálá vojenská přítomnost Francie v těchto zemích významně klesla. Mimo Čad tak zůstávaly otevřené základny v Džibutsku, Senegalu, Gabonu a Pobřeží slonoviny. Přestože nejdůležitější základnou je ta v Džibutsku, základna v Čadu představuje důležitou spojnicí vzhledem ke své strategické poloze ve středu afrického kontinentu.⁴¹ Ani Středoafričskou republiku francouzské jednotky zcela neopustily a od roku 2002 zůstaly přítomny skrze francouzskou operaci Boali. V Čadu si tak Francie udržuje vojenskou základnu dodnes, má navíc právo průjezdu i přeletu nad územím.⁴²

První vojenskou operaci z těchto dvou zemí spustila Francie ve Středoafričké republice v roce 1967, kdy byl jedním z pravděpodobných motivů přímo žádost o ochranu tehdejšího prezidenta, pozdějšího císaře, Bokassy.⁴³ Francie s jeho režimem udržovala poměrně dobré vztahy (včetně osobních vztahů de Gaulla a d'Estaigna), nicméně skandál, kdy se Bokassa osobně účastnil masakru školáků, kteří odmítli nosit školní uniformy s jeho portrétem, obletěl celý svět⁴⁴ a v roce 1979 v návaznosti na tuto událost Francie spustila operaci Barracuda, při které byl Bokassa svržen a nahrazen Davidem Dacko.

Francie od vzniku nezávislého Čadu poprvé vojensky intervenovala v roce 1969 v rámci operace Bison. Tato operace byla zahájena na žádost tehdejšího autokratického prezidenta Tombalbayeho, který čelil občanské válce a povstání rebelů z hnutí FROLINAT. Toto hnutí bylo založeno v Súdánu a bylo spojencem Libye. Působilo v severní části země, především v pásmu Aouzou, údajně bohatého na zásoby uranu, které si dlouhodobě nárokovala Libye.⁴⁵ Jejich cílem potom bylo svržení prezidenta a boj proti neokolonialismu a za nezávislost.⁴⁶ Francie v této operaci aktivně bojovala

---

⁴¹ Rapport d'information n. 450, "La France et la gestion des crises africaines: quels changements possibles?". *Sénat.fr* [online]. 2006 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.senat.fr/rap/r05-450/r05-450_mono.html

⁴² "CRS Issue Brief for Congress-Libya."

⁴³ ROUVEZ, Alain, Michael COCO a Jean-Paul PADDACK. *Disconsolate empires: French, British and Belgian military involvement in post-colonial Sub-Saharan Africa*. Lanham MD: University Press of America, 1994, s. 146. ISBN 0-8191-9643-6

⁴⁴ AFRICA: Papa in the Dock. *Time* [online]. 1979 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z: <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,946313,00.html>

⁴⁵ "CRS Issue Brief for Congress-Libya."

⁴⁶ NOLUTSHUNGU, Sam C. *Limits of anarchy: Intervention and state formation in Chad*. Charlottesville and London: University of Virginia Press, 1996, s. 58-59. ISBN 0-8139-1628-3.

proti rebelům, ale ani do ukončení operace v roce 1972 se jí nepodařilo vzpouru úplně zničit. Po skončení operace udržovala v zemi dál vojenskou přítomnost.⁴⁷ Vztahy mezi Čadem a Libyí se ještě vyostřily, když v roce 1973 Libye vedená Kaddafim severní teritorium zabrala a vyhlásila ho svým územím.⁴⁸ Prezident Tombalbaye byl v roce 1975 svržen a francouzské síly byly donuceny k opuštění země.

Netrvalo dlouho a Francie v zemi v letech 1978 a 1980 působila v rámci další vojenské operace Tacaud, která byla opět zaměřená na podporu vládnoucího režimu proti povstalcům ze stejného hnutí.⁴⁹ Nicméně o rok později se podařilo povstalcům chopit se vlády a lídr rebelů Goukouni Queddei se stal prezidentem. Poté, co vyslovil požadavek na sjednocení Čadu s Libyí, Francie a USA podpořily opozici, což vyústilo v převrat v roce 1982, kdy se prezidentem stal Hissène Habré spojovaný mimo jiné s etnickými čistkami.

Následující operace, největší unilaterální zámořská operace od dob války v Alžírsku, byla zahájena Francií v Čadu v roce 1983 pod názvem Manta během čadsko-libyjského konfliktu. Libye tehdy rozšířila svou okupaci území Čadu na celou jeho severní část. Francie přitom stanovila linii, kterou Libye určitou dobu respektovala.⁵⁰ Její překročení libyjskými silami ale vedlo v roce 1986 ke spuštění operace Épervier a následnému vytlačení Libyjců z celého území Čadu kromě severního pásma Aouzou. V rámci operace Épervier byla Francie v zemi přítomna až do roku 2014. Kromě Francie podporovaly Habrého po dobu jeho vlády USA, které mu poskytovaly značnou vojenskou pomoc jakožto oponentovi Libye.⁵¹ Habré se ale začal stále více přiklánět na stranu USA v neprospěch Francie v otázce ropných společností.⁵² Když se jeden

---

⁴⁷ MILBURN, Sarah S. *Power, Patronage, and „Présence“: How France preserved its influence in the former Afrique Équatoriale Française. 1960-1995.* PhD diss., New Brunswick: The State University of New Jersey Press, 2009, s. 304 [cit. 2016-07-21]. Dostupné z:

<https://rucore.libraries.rutgers.edu/rutgers-lib/26295>

⁴⁸ “CRS Issue Brief for Congress-Libya,”

⁴⁹ “50 years of operations in Africa 1964-2014.”

⁵⁰ “CRS Issue Brief for Congress-Libya.”

⁵¹ U.S.-Backed Chadian Dictator Hissène Habré Faces War Crimes Trial in Historic Win for His Victims. *Democracy Now* [online] 2013 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z:

http://democracynow.org/2013/7/2/us_backed_chadian_dictator_hissene_habre

⁵² LANNE, Bernard. „Chad: Regime change, increased insecurity, and blockage of further reforms,“ in *Political Reform in Francophone Africa*, ed. Clark and Gardinier. Boulder CO: Westview Press, 1997, s. 274. ISBN 0813327865

z Habrého vysokých úředníků Idris Déby chystal k opakovanému pokusu o převrat z útočiště v Dárfúru, který v té době byl pod kontrolou Libye, získal přitom nejen podporu Kaddáfího⁵³, ale také podporu Francie, přičemž na oplátku slíbil francouzské ropné společnosti Elf zisk z čadské ropy.⁵⁴ Když se potom v roce 1990 Débyho síly dostaly do N'Djameny, Francie svého bývalého spojence nepodpořila a nechala ho padnout. Débyho jako prezidenta zpočátku USA odmítly uznat.⁵⁵ V roce 1991 americká ropná společnost Exxon-Shell odstoupila 20% své koncese Elfu a toto nové konsorcium navrhlo vybudování ropovodu z Čadu přes Kamerun. V roce 1994 potom byla uznána Mezinárodním soudním dvorem v Haagu příslušnost pásma Aouzou Čadu. Přestože Kaddáfí proti tomuto rozhodnutí neprotestoval, Francie zůstávala v rámci operace Épervier v oblasti vojensky přítomna.

Čad se stal pro Francii ze strategického hlediska ještě důležitějším po událostech ve Středoafričské republice v letech 1996 a 1997, kdy Francie v této zemi intervenovala v rámci operací Almandin 1 a 2 během pokusů o vojenský puč a podpořila přitom prezidenta Patassého. Nicméně právě v roce 1997 došlo v souladu s novou politikou nevměšování (ni interference, ni indifférence), vyjádřenou tehdejším premiérem Lionelem Jospinem, k přijetí nové strategie snížení počtu trvale přítomných vojáků a potvrzení podpory multilaterálních intervencí. Francie následně uzavřela své vojenské základny v Bouar a Bangui ve Středoafričské republice a tím pádem vzrostl význam její základny v N'Djaméně.⁵⁷

---

⁵³ Harvard for Tyrants: How Muammar al-Qaddafi taught a generation of bad guys. *Foreign Policy* [online]. 2011 [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2011/03/05/harvard-for-tyrants/>

⁵⁴ VERSCHAVE, François-Xavier. *Noir silence: qui arrêtera la Françafrique?*. Paris: Les Arènes, 2000, s. 154-155. ISBN 978-2912485151.

⁵⁵ MARCHAL, Roland. France and Africa: The Emergence of Essential Reforms?. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, [online]. 1998, vol. 74, no. 2, s. 355-372 [cit. 2016-07-17]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2623906>

⁵⁶ MARCHAL, Roland. Chad/Darfur: How Two Crises Merge. *Review of African Political Economy* [online]. 2006, vol. 33, no. 109, s. 467-482 [cit. 2016-06-29]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/4007053>

⁵⁷ MARTIN, Guy. France's African Policy in Transition: Disengagement and Redeployment [online]. prezentováno na African Studies Interdisciplinary Seminar, University of Illinois, 3. březen 2000, s. 14-15 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.afrst.illinois.edu/news/archive/seminar/documents/sem-martin-2000.pdf>

Následně se Francie zapojila ve Středoafričské republice v rámci mise OSN MINURCA v roce 1998, která trvala do roku 2000. Ale už v roce 2002 spustila další unilaterální operaci Boali, přičemž během této operace došlo v roce 2003 ke státnímu převratu a prezident Patassé byl nahrazen François Bozizém. Ten byl podpořen Débym a stal se mu spojencem proti Libyi a Súdánu/Dárfúru, v konfliktu, který začal v roce 2003, kdy povstalci zaútočili na vládní pozice v hlavním městě Súdánu Chartúmu. Súdánský prezident Umar al-Bašír na události reagoval podporou nevládní milice Džandžavid pohybující se na koních, která v Dárfúru v boji proti povstalcům rabovala a vypalovala dárfúrská města a vesnice za podpory leteckých útoků súdánské armády, které zdůvodňovala ochranou obyvatel Dárfúru před povstanci. Čadský prezident Déby zpočátku podporoval vládní režim a Francie se Súdánem do té doby udržovala také dobré vztahy.⁵⁸ Nicméně mezi povstalci byli do značné míry zastoupeni příslušníci kmene Zaghawa, ze kterého pocházel i sám Déby, a ve snaze udržet se u moci byl donucen okolnostmi podpořit rebely v Dárfúru. Súdánská vláda naopak podporovala čadské rebely zaměřené na sesazení Débyho.

V roce 2004 Francie v souvislosti s napjatou atmosférou v regionu podpořila operaci Africké unie AMIS probíhající v Dárfúru. Situace se potom vyhrotila v roce 2005, kdy čadští rebelové, údajně podporováni Súdánem ze svého útočiště v Dárfúru, napadli příhraniční čadské město Adré, a zároveň se počet uprchlíků z Dárfúru prchajících do Čadu začal zvyšovat. Se stoupajícím tlakem na Čad Francie čím dál více prosazovala mezinárodní zásah. V roce 2005 například velvyslanec de La Sablière prohlásil v Radě bezpečnosti OSN, že „zlepšení humanitární situace, které je spojeno s bezpečnostní situací, závisí nejen na vytvoření nezbytného tlaku, ale také na zlepšení politické situace.“⁵⁹ Situace se dále zhoršovala a čadští rebelové se pokusili dobýt N'Djamenu. Na obhajobu francouzského zásahu v roce 2006 potom francouzská ministryně obrany Michéle Alliot-Marie zdůraznila „centrální polohu Čadu jako silného záchytného bodu pro stabilizaci celého kontinentu“, „nárůst amerického vlivu v Čadu a čínského vlivu v Súdánu“ a zmínila také, že destabilizace regionu by měla negativní

---

⁵⁸ MARCHAL, Roland. „Tchad/Darfur: vers un système de conflits.“ in *Passés coloniaux recomposés. Mémoires grises en Europe et en Afrique* [online]. 2006, no. 102, s. 135-154 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: <http://www.cairn.info/revue-politique-africaine-2006-2-page-135.htm>

⁵⁹ Security Council 5331th meeting. S/PV.5331. *United Nations* [online]. 2005 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.5331

důsledky pro „zájmy Francie, (...) Evropské unie, a (...) mezinárodního společenství“.⁶⁰ Po francouzské pomoci při udržení Débyho režimu (potom co se rozhodl změnit ústavu, aby mohl nastoupit třetí prezidentské období) byl podpořen i středoafriický prezident.

Tato silná podpora Débyho i Bozizého byla odůvodňována podporou regionální stability a mezinárodního míru a bezpečnosti, nicméně francouzská vláda také zdůrazňovala, že zapojení Francie je v podstatě humanitární. Francouzský ministr zahraničí v roce 2006 například prohlásil v Radě bezpečnosti OSN⁶¹, že „zaprvé je nezbytné, aby se mezinárodní společenství mobilizovalo k záchraně zhoršené humanitární situace v Dárfúru a v Čadu. Od roku 2004 Francie poskytovala nezbytnou podporu dárfúřským uprchlíkům v Čadu (...) zadruhé, je nezbytné, abychom přistupovali k otázce Dárfúru z regionální perspektivy, stabilita Čadu byla už téměř zničena vývojem v Dárfúru. Nic by pro Dárfúr nebylo horší než regionální destabilizace. Musíme se snažit pracovat na posílení míru v Dárfúru, tedy na možnosti podpořit mír v regionu“.⁶²

Dárfúr byl dějištěm jednoho z nejkrvavějších konfliktů ve 21. století.⁶³ Co ale odlišuje Dárfúr od jiných krizí v Súdánu nebo jinde v Africe je především pozornost, které se mu dostalo na Západě: „válka, destrukce, masakr a masové vysídlování je bezprecedentní pouze v mezinárodní pozornosti, které se mu dostalo. Súdánské periferie zažily podobné katastrofy během minulých dekád, některé z nich byly stejně strašlivé, některé z nich vleklejší.“⁶⁴ Kolem dárfúřské krize se vytvořilo hnutí, které zvedlo tlak na západní politiky, aby se snažili s krizí něco udělat.⁶⁵ To, že byla situace v Čadu

---

⁶⁰ Ingérence à l'ancienne au Tchad. *Le Monde Diplomatique* [online]. 2003 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z <http://www.monde-diplomatique.fr/2006/06/LEYMARIE/13568>

⁶¹ Dále v textu jako RB OSN

⁶² Security Council 5434th meeting. S/PV.5434. *United Nations* [online]. 2006 [cit. 2016-07-21]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.5434

⁶³ Report of the Secretary-General regarding the mandate of UN operation in Darfur. *United Nations* [online] 2006 [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2006/591

⁶⁴ WAAL, Alex de Waal. Darfur and the failure of the responsibility to protect. *International Affairs* [online]. 2007, vol. 83, no. 6, s. 1039–1054 [cit. 2016-07-06]. Dostupné z: <http://www.guillaumenicaise.com/wp-content/uploads/2013/10/Darfur-and-the-failure-of-the-R2p.pdf>

⁶⁵ cf. HAMILTON, Rebecca a Hazlett CHAD. "Not on Our Watch: The Emergence of the American Movement for Darfur." in *War in Darfur and the Search for Peace*, ed. A. d. Waal. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2007. ISBN 978-0-674-02367-3.

výsledkem konfliktu v Dárfúru, tvrdili jak představitelé EU, tak média a humanitární organizace a tento postoj zastával také čadský prezidentem Déby ve snaze odvrátit pozornost od vnitřní politické krize v zemi.⁶⁶ Konflikt v Dárfuru skutečně vedl k statisícům obětí a čadským vnitrostátním uprchlíkům po přeshraničních nájezdech milice Džandžavíd. Ale nestabilita Čadu nepramenila pouze z krize v Dárfúru, ale také z vnitřní vládní krize.⁶⁷ V roce 2007 se potom operace OSN AMIS sloučila v operaci OSN UNAMID a nadále probíhala v Súdánu.⁶⁸ Francie neparticipovala na této operaci, ale zapojila se téhož roku do operace OSN MINURCAT v Čadu a Středoafričké republice, jejímž cílem bylo chránit civilní obyvatelstvo a podporovat mírové řešení konfliktu. Situace se ovšem nelepšila a Déby odmítal vojenskou přítomnost v rámci OSN, zatímco operace EU pod vedením Francie se mu zdála jako přijatelnější řešení.⁶⁹

4. Cesta ke spuštění operace EUFOR Tchad/RCA

V lednu 2008 byla spuštěna operace EU v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky pod názvem EUFOR Tchad/RCA, v jejímž rámci bylo vysláno přibližně 3700 vojáků především na východ Čadu a severovýchod Středoafričké republiky. Tito vojáci pocházeli z 26 zemí včetně 3 států mimo EU (Albánie, Chorvatsko, Rusko). Francie přitom z celkového počtu vojáků přispěla nadpoloviční většinou personálu.⁷⁰ Proklamovaným cílem operace bylo přispění k vyřešení místního

---

⁶⁶ Chad and the Central African Republic, report pursuant to paragraphs 9 (d) and 13 of Security Council resolution 1706 (2006) [S/2006/1019], para:81. *United Nations* [online]. 2006 [cit. 2016-07-14].

Dostupné z: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/minurcat/reports.shtml>

⁶⁷ WAAL, Alex de. Making Sense of Chad. 2008 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z:

<http://mrzine.monthlyreview.org/2008/dewaal060208p.html>

⁶⁸ Ze států EU v ní bylo zapojeno pouze Německo a Irsko.

⁶⁹ MATTELAER, Alexander. *The Strategic Planning of EU Military Operations – The Case of EUFOR Tchad/RCA* [online]. Brusel: Institute for European Studies, 2008, s. 9 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z: http://www.ies.be/files/IES%20working%20paper%205_Alexander%20Mattelaer.pdf

⁷⁰ HELLY, Damien. „EUFOR Tchad/RCA. The EU military operation in the Republic of Chad and in the Central African Republic (Operation EUFOR Tchad/RCA),“ in *European Security and Defence Policy. The First 10 Years (1999-2009)*, ed. G. Grevi, D. Helly and D. Keohane [online]. Paris: European Union Institute for Security Studies, 2009, s. 339-340 [cit. 2016-05-29]. ISBN 978-92-9198-157-1. Dostupné z: http://www.iss.europa.eu/uploads/media/ESDP_10-web.pdf

konfliktu, k ochraně civilistů v ohrožení (především uprchlíků a vysídlených osob) a k usnadnění dodávky humanitární pomoci. Jako doplňující operace k misi OSN MINURCAT sloužila také k ochraně vybavení a personálu OSN. MINURCAT ale byla operace, která měla čistě civilní charakter, EUFOR Tchad/RCA proto sloužila jako její doprovodná vojenská složka.⁷¹ Šlo o nejnáročnější a nejnákladnější operaci, kterou do té doby EU spustila a byla zasazena do širšího regionálního přístupu k řešení krize.⁷² Zapojení Středoafričské republiky do operace souviselo spíše než se situací v této zemi se situací v Čadu. Severovýchod Středoafričské republiky, tedy hraniční oblast Súdánu a Čadu byl ohrožován různými rebelskými hnutími. Operaci velel irský generál Pat Nash, nicméně faktické vedení připadlo Francii. Velitelství operace mělo sídlo v Paříži a na místě potom velel silám francouzský generál Jean-Philippe Ganascia. Francie se už dlouho snažila v místě krize zasáhnout. Podporovala přitom misi Africké unie a měla jako jediný člen Evropské unie v obou zemích dlouhodobé vojenské angažmá. V projevech francouzských politiků se téma nutnosti řešení situace v regionu objevovalo minimálně od roku 2004.

Události nabraly spád pár dní poté, co byl Nicolas Sarkozy v květnu roku 2007 zvolen francouzským prezidentem. Krátce po jeho nástupu do úřadu byl vyslán návrh Francie na spuštění vojenské operace EU k řešení dárfúrské krize.⁷³ Sarkozy jmenoval svým ministrem zahraničí středo-levicového politika, humanitárního aktivistu a spoluzakladatele Lékařů bez hranic Bernarda Kouchnera, který hned den po svém jmenování svolal Urgence Darfour a další neziskové organizace sledující situaci v Dárfúru a obeslal ministerstva zahraničí členských států EU s návrhem na vytvoření vojensky zabezpečeného humanitárního koridoru mezi Čadem a Dárfúrem. Tuto možnost, ale považovali vojenští experti za neschůdnou a nebezpečnou.⁷⁴ Jeho původní plán ovšem překazil také fakt, že súdánská vláda nebyla ochotná na svém území svolit k přítomnosti evropského vojska.⁷⁵ Byla to právě Francie, která už dříve opakovaně

---

⁷¹ Factsheet on EUFOR Tchad. *European External Action Service* [online]. 2009 [cit. 2016-07-17].

Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/eufor-tchad-rca/pdf/01032009_factsheet_eufor-tchad-rca_en.pdf

⁷² Helly, "EUFOR Tchad/RCA," 341-343.

⁷³ Helly, "EUFOR Tchad/RCA," 340.

⁷⁴ Mattelaer, "The Strategic Planning of EU Military Operations," 14.

⁷⁵ MARCHAL, Roland. Understanding French policy toward Chad/Sudan? A difficult task (3). *African Arguments* [online]. 2009 [cit. 2016-07-30]. Dostupné z:

tlačila na OSN ohledně možností mise v Čadu.⁷⁶ To potvrzuje i fakt, že na schůzi RB OSN, kde byla přijata rezoluce 1706, navrhuující akci ohledně dárfúrské krize, byla Francie jediným stálým členem RB OSN, který se odvolával na situaci v Čadu a Středoafričské republice.⁷⁷

Zároveň byl Sarkozy prezidentem, který sliboval nový směr a překročení stínu francouzské politiky v Africe.⁷⁸ V roce 2006 při své cestě po Africe prohlásil, že „je potřeba se osvobodit od pout minulosti“. Státní tajemník Jean-Marie Bockel specifikoval tento výrok ve smyslu zpřetrhání vazeb politického a ekonomického vlivu obsažených v termínu *Françafrique*, „chci *Françafrique* podepsat rozsudek smrti“.⁷⁹ Sarkozy kromě toho zmiňoval vojenské stahování z Afriky v jeho volební kampani. Jeho důvěryhodnost by potom mohla být ohrožena operací, která by přímo či nepřímo podpořila africké prezidenty Débyho a Bozizého ztělesňující vazby s minulostí. Proto ohledně Sarkozyho motivů ke spuštění evropské operace panovaly obavy. Ohledně francouzského tlaku na spuštění operace panovalo podezření, že jde o snahu Francie ochránit důležitého spojence v Africe, snížit náklady operace její multilaterací, podpořit rozvoj vojenské složky SBOP a připoutat ji tak k francouzským zájmům v oblasti.⁸⁰ Naproti těmto obavám francouzská vláda zdůrazňovala, že Dárfúr je hlavním důvodem intervence. Na tiskové konferenci k summitu EU-Afrika na konci roku 2007 Sarkozy prohlásil, že „Dárfúr nebo Čad, to je stejný region. Jsou to stejné oběti. Jsou to stejní lidé, kteří proudí mezi oběma zeměmi. Vysvětlete mi, proč potřebujeme hybridní sílu v Súdánu a ne evropskou sílu (v Čadu). Jsou to stejní lidé (...)

<http://africanarguments.org/2009/06/06/understanding-french-policy-toward-chadsudan-a-difficult-task-3/>

⁷⁶ Helly, "EUFOR Tchad/RCA," 344.

⁷⁷ Security Council 5519th Meeting (AM), 31 August 2006, S/PV.5519. *United Nations Security Council* [online]. 2006 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z:

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.5519

⁷⁸ Discours de M. le Président de la République devant le Parlement Sud-Africain, Le Cap. *France Diplomatie* [online]. 2008 [cit. 2016-07-26]. Dostupné z:

http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/PARLEMENT_AS.pdf

⁷⁹ Discours de M. Jean-Marie Bockel: l'acte de décès de la *Françafrique*. *Database of Press Releases related to Africa* [online]. 2008 [cit. 2016-07-26]. Dostupné z:

<https://appablog.wordpress.com/2008/01/16/discours-de-m-jean-marie-bockel-%C2%AB-lacte-de-deces-de-la-francafrique-%C2%BB-15-janvier-2008/>

⁸⁰ Mattelaer, "The Strategic Planning of EU Military Operations," 15.

tvrdit, že se musíme zapojit v Dárfúru, ale ne v Čadu, to je nelogické.⁸¹ Zároveň ale přiznal, že francouzské zapojení v Čadu pomohlo udržet prezidenta Débyho u moci, dodal ovšem, že z toho zároveň těžilo místní obyvatelstvo. „Je pravdou, že operace Épervier nepřímo pomáhá Čadu. To je absolutní pravda. Byl bych pokrytec, kdybych to popřel, takže to popírat nebudu. Je ale snad našim úkolem přispět k destabilizaci tohoto státu v regionu? Máme snad dát vzniknout novému Dárfúru v Čadu? Kdo bude trpět? Obyvatelé těchto vesnic.“⁸²

Další francouzští politici také zdůrazňovali strategický význam Čadu, především jeho polohu v oblasti, kde působí islamistické organizace. V tomto smyslu tvrdili, že Déby znamená stabilitu a demokratickou legitimitu.⁸³ V roce 2008, v době po spuštění operace, kdy Francie nepřímo podpořila Débyho při útoku rebelů, Kouchner konstatoval, že se jednoduše rozhodli podpořit demokraticky zvoleného prezidenta.⁸⁴ Mattelaer potom ohledně problému podpory čadského prezidenta cituje soukromý rozhovor s francouzským diplomatem, který prohlásil, že „to co chceme v Čadu je stabilita. Rebelové nejsou lepší než Déby, pouze si přejeme vyhnout se situaci trvalého válčení, které postihuje širší region.“⁸⁵

S ohledem na prosazování spuštění operace pod hlavičkou EU bylo Sarkozyho zdůrazňovaným záměrem skrze evropské operace demonstrovat společný evropský zájem. V jednom ze svých prvních projevů po zvolení prezidentem prohlásil, že „Francie je zpátky v Evropě“, odkazujíc na francouzské ne v referendu ke Smlouvě o Ústavě pro Evropu v roce 2005.⁸⁶ Sarkozy se silně zasazoval o rozvoj konceptu „Europe Défence“. Posílení společné evropské obrany a bezpečnosti mělo být přitom

---

⁸¹ Conférence de Presse de Monsieur Nicolas Sarkozy. Deuxième Sommet Union Européenne/Afrique. Samedi 8 Decembre 2007. Lisbon, Portugal. *France Diplomatie* [online]. 2007 [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/UE_AFrique_Sarkozy.pdf

⁸² Ibid.

⁸³ Sénat français 2009, Rapport d'information: Les opérations extérieures sous le contrôle du Parlement. *Sénat.fr* [online]. 2009 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: https://www.senat.fr/rap/r08-178/r08-178_mono.html

⁸⁴ Tchad: la France a “simplement choisi de soutenir un président légitime démocratiquement élu“, selon M. Kouchner. *Le Quotidien* [online]. 2012 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.lequotidien.tn/93268-tunisie-monde-tchad.html>

⁸⁵ Mattelaer, “The Strategic Planning of EU Military Operations,” 15.

⁸⁶ Le discours de Nicolas Sarkozy. *Libération* [online]. 2007 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: http://www.liberation.fr/france/2007/05/06/le-discours-de-nicolas-sarkozy_9889

prioritou francouzského předsednictví v souladu s dlouhodobými záměry francouzské politiky usilující o kooperaci v těchto oblastech na principu mezivládní spolupráce. Sarkozy s ohledem na budoucnost evropské obrany a bezpečnosti vyjádřil naději, že „Evropa přijme odpovědnost a ujme se role ve vlastní i světové bezpečnosti. EU se musí prosadit jako mírový bezpečnostní aktér a spolupracovat přitom s OSN, NATO a Africkou unií. EU by měla začít opravdu spolupracovat a podporovat třetí země, především pak africké země v bezpečnostní oblasti.⁸⁷ Ministr zahraničí Kouchner potom dále odmítal domněnky o tom, že cílem operace je podpora čadského prezidenta Débyho a skrytých zájmů Francie. Zdůraznil také opět její evropský rozměr.⁸⁸ Ze strany Francie byl tedy zdůrazňován především humanitární, multilaterální a evropský charakter plánované operace EUFOR Tchad/RCA.

Co se týká jednání o spuštění operace, je v něm patrná jasná francouzská iniciativa. Ostatní členské státy EU přitom zpočátku nejevily přílišné nadšení ohledně jejího spuštění. Svou roli v této zdrženlivosti hrálo podezření z francouzských snah o pokračování tradiční africké politiky a také nedostatek vlastních zájmů v oblasti. The Economist pravděpodobně shrnul pohled většiny států, když otiskl, že „Čad je jedna z nejchudších a nejméně stabilních zemí v Africe a Déby je jedním z nejhorších prezidentů kontinentu.“⁸⁹ Francie proto musela vynaložit značné úsilí, aby ostatní státy přesvědčila. Německo, které mělo špatnou zkušenost se zapojením v evropské operaci v Kongu, se zdráhalo účastnit se další operace, a navíc se rozcházelo s pohledem Francie na budoucí směřování SBOP, kdy namísto militarizace preferovalo operace civilního charakteru.⁹⁰ Velká Británie zpočátku také nechtěla participovat nebo poskytovat finance. Sarkozymu se ale nakonec podařilo přesvědčit britského premiéra

---

⁸⁷ Le discours de politique étrangère de Nicolas Sarkozy. *Le Monde* [online]. 2007 [cit. 2016-07-26]. Dostupné z: http://www.lemonde.fr/societe/article/2007/08/27/le-discours-de-politique-etrangere-de-m-sarkozy-integralite_947776_3224.html

⁸⁸ Conférence de presse de M. Bernard Kouchner. *Vie-publique.fr* [online]. 25. ledna 2008, Kinhasa [cit. 2016-07-12]. Dostupné z: <http://www.vie-publique.fr/cgi-bin/form/preenvoyer?formulaire=contact>

⁸⁹ A régime saved, for the moment. *The Economist* [online]. 2008 [cit. 2016-08-01]. Dostupné z: <http://www.economist.com/node/10666429>

⁹⁰ SEIBERT, Bjoern H. *Operation EUFOR Tchad/RCA and the European Union's Common Defense and Security Policy* [online]. Strategic Studies Institute, 2010, s. 10 [cit. 2016-07-25]. ISBN 1-58487-465-1. Dostupné z: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdf/files/pub1026.pdf>

Gordona Browna k souhlasu a k uvolnění finančních prostředků.⁹¹ Předtím, než státy svolily k účasti, naléhaly zejména na nestrannost operace a na časové omezení na jeden rok.⁹² Nicméně ani Německo, ani Velká Británie neposkytly žádné pozemní jednotky, což jen zdůraznilo omezenou shodu mezi třemi nejmocnějšími státy EU. Nejenom, že se Francie na operaci podílela naprostou většinou vyslaného personálu, ale také nesla většinu nákladů operace. Francie přitom po nepodařených vyjednáváních o poskytnutí finančních a vojenských prostředků požádala o podporu při logistickém zajištění operace Rusko.⁹³

5. Motivace Francie

Poté, co se tato práce podrobně zabývala historií francouzského vojenského zapojení v Africe a cestou, která vedla ke spuštění operace EUFOR Tchad/RCA, se nyní zaměří na analýzu motivací, která vedly Francii k převzetí iniciativy při snahách o vyslání vojenské operace pod hlavičkou EU v těchto zemích skrze optiku teorie neorealismu, jejíž rámec byl nastíněn ve druhé kapitole.

Z historického přehledu francouzského zapojení v Čadu a Středoafričské republice vyplývá jakou důležitost si tyto země pro Francii zachovaly po rozpadu koloniálního impéria až dodnes. Vojenská přítomnost Francie v těchto zemích byla téměř nepřetržitá a Francie mimo jiné v obou zemích uzavřela bilaterální smlouvy o obraně, vybudovala vojenské základny, přičemž základna v Čadu slouží Francii dodnes. Zatímco Francie v průběhu studené války spustila v Africe desítky unilaterálních vojenských operací, v průběhu 90. let byl vidět znatelný přechod k multilaterální spolupráci a rostoucí zapojení v rámci OSN a od roku 2003 především v rámci Evropské unie. Při svém unilaterálním působení často byla motivována přímou podporou spřátelených režimů, ale nejednou naopak asistovala povstalcům při svržení nevhodné vlády. To se ukázalo například když v roce 1990 pomohla v nástupu k moci čadskému prezidentovi Débymu, který se udržel u moci až dodnes. Režimy, které

---

⁹¹ CHAFER, Tony a Gordon CUMMING. Beyond Fashoda: Anglo-French security cooperation in Africa since Saint-Malo. *International Affairs* [online]. 2010, vol. 86, no. 5, s. 1136 [cit. 2016-07-10]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/40865131>

⁹² Mattelaer. "The Strategic Planning of EU Military Operations," 15.

⁹³ VOGEL, Toby. The EU's lack of airlift capabilities. *European Voice* [online]. 2008 [cit. 2016-07-25]. Dostupné z: <http://www.politico.eu/article/the-eus-lack-of-airlift-capabilities/>

Francie přímo podporovala přitom měly daleko od demokracie a šlo často o jedny z nejkrutějších režimů v Africe, jejichž představitelé se přímo podíleli na vraždění a perzekuci obyvatelstva. Francouzské působení ale bylo jen málo zpochybňováno a vysvětlováno. S proměnou mezinárodního prostředí a především po kontroverznímu zapojení ve Rwandě v roce 1994 ale bylo čím dále složitější obhájit francouzskou africkou politiku, která si od dob de Gaulla udržela značnou kontinuitu. V souvislosti s touto změnou tedy Francie částečně změnila formu zapojení a také diskurz a začalo se mluvit o ukončení politiky *Françafrique*, humanitárních záměrech a podpoře společného evropského zájmu. Z pohledu teorie neorealismu ale můžeme předpokládat, že tato rétorika sloužila k zakrytí skutečného zájmu, jímž bylo udržení pozice Francie v regionu, pokud hrály roli jiné zájmy, byly až druhotné. Není přitom nutně vysloven předpoklad, že by sám ministr zahraničí Bernard Kouchner, který měl dlouhou historii humanitárního působení, sám zakrýval nějaké mocenskopolitické zájmy, ale i přesto vyvolal v mezinárodní humanitární komunitě i mimo ni kontroverzi svým přístupem, kterým obhajoval „droit d'ingérence“ - právo vojensky intervenovat k zastavení masového vyvražďování. Po zásahu NATO v roce 1999 v Kosovu byl přitom koncept na půdě OSN rozšířen tak, aby byly zahrnuty preventivní a rekonstrukční aspekty a byl přejmenován na „responsibility to protect“, neboli zkráceně R2P, ale jádro myšlenky zůstalo stejné.⁹⁴ Francouzským zájmem bylo především udržet si vliv v regionu a základním předpokladem naplnění tohoto záměru byla stabilita zemí a přítomnost spřátelených režimů. Jak se ukázalo při pohledu do historie, Francie dlouhodobě působila v oblasti v roli „vyvažovatele“. Její vliv byl často ohrožován sousedními státy Libyí a Súdánem a svou trvalou vyvažovací politikou a podporou režimů, které jednali v souladu s francouzskými zájmy, se jí podařilo udržet vliv. V případě Libye se soupeření s Čadem týkalo do značné míry neshod ohledně společné hranice, Súdán potom například podporoval čadské povstalecké skupiny a v případě súdánské krize potom vládou podporované milice pronikaly při svých útocích také na čadské území.

Z pohledu globální rovnováhy sil potom o Afriku začalo jevit zájem čím dál větší množství světových mocností. Francie tedy musela být stále opatrná při udržování svého vlivu. Například USA definovaly v Národní bezpečnostní strategii v roce 2002 Afriku jako oblast amerických energetických zájmů ohroženou terorismem. Spojené

---

⁹⁴ A statesman without borders. *The New York Times* [online]. 2008 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2008/02/03/news/03iht-03kouchnert.9691898.html?_r=0

státy navíc po 11. září v rámci boje proti terorismu v oblasti posílily svou přítomnost.⁹⁵ Především americká aktivita v oblasti Guinejského zálivu (oblast táhnoucí se od Pobřeží Slonoviny k Angole) je přímo spojena s těžbou ropy. I při pohledu do historie se ukázala určitá míra soupeření v oblasti například v případě čadského prezidenta Habrého, kterého nechala Francie padnout poté co se začal přiklánět více na stranu USA. V roce 2007 potom USA vyvinuly další aktivitu v podobě zřízení amerického velitelství pro Afriku pod názvem AFRICOM. Nicméně žádný z oslovených států v Africe nebyl ochoten na svém území toto velitelství hostit a tak je jeho sídlem německý Stuttgart.

Postupně začaly zvyšovat svůj vliv a zájem nejen USA, ale rozhodujícím hráčem se stala především Čína, která z celé situace těžila, aniž by v Africe byla vojensky přítomna.⁹⁶ Čína je také v současnosti největším obchodním partnerem Afriky. Například v současnosti dováží 5% z celkového objemu ropy z Jižního Sudánu. Pro představu, zatímco v roce 2005 tvořil celkový objem obchodu přibližně 40 miliard dolarů, v roce 2015 to už bylo téměř desetkrát víc.⁹⁷ Čínské investice a finanční asistence potom stejným způsobem exponenciálně narůstaly. Zatímco Čad i Středoafriká republika jsou v tomto ohledu na okraji zájmu, sousední země jako Súdán, Kamerun nebo Nigérie patří mezi hlavní příjemce.⁹⁸ V sousedním Súdánu například Čína v roce 2007 investovala více než miliardu dolarů do budování železnice nebo v Nigérii o rok dříve investovala více než pět miliard do budování infrastruktury výměnou za preferenční práva na těžbu ropy. Významný je potom také nepochybně obchod se zbraněmi, kdy např. v roce 2011 bylo 25% zbraní proudících do Afriky čínského původu a mezi africkými zeměmi patřily mezi hlavní příjemce právě Súdán

---

⁹⁵ BERG, Patrick. *The dynamics of conflict in the tri-border region of the Sudan, Tchad and Central African Republic* [online]. Berlin: Friedrich Ebert Foundation, 2008 [cit. 2016-07-23]. ISBN 978-3-89892-933-2. Dostupné z: <http://library.fes.de/pdf-files/iez/05423.pdf>

⁹⁶ V roce 2013 se Čína poprvé zapojila vojensky v případě občanské války v Jižním Súdánu v rámci operace OSN

⁹⁷ Statistics. *Ministry of Commerce of People's Republic of China* [online]. 2016 [staženo 2016-07-25]. Dostupné z: <http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/>

⁹⁸ How China is changing Africa. *Aljazeera* [online]. 2015 [cit. 2016-07-24]. Dostupné z: <http://stream.aljazeera.com/story/201508112243-0024943>

(na který uvalily USA i EU zbrojní embargo) nebo například Nigérie, které Čína poskytla válečné lodě.⁹⁹

V takovém kontextu dává smysl, že USA vyjádřily francouzské iniciativě ke spuštění operace EUFOR Tchad/RCA podporu nejen kvůli Sarkozyho politice sbližování, ale také kvůli minimálně jednomu společnému zájmu, jímž byla stabilita obou zemí a vyvažování čínského vlivu. Pro USA bylo potom jedním ze zájmů bezpečnost čadsko-kamerunského ropovodu a pro obě země hrál roli vzrůstající vliv Číny. To, že tato operace byla spuštěna autonomně, nikoliv pod velícími strukturami NATO a tedy USA, znamenalo, že k tomuto americkému zájmu mohlo být přispěno, aniž by USA vynaložily finanční prostředky. Ze strany USA byla vyjádřena obava z humanitární situace a navzdory pochybnostem o slabé vládě považovala Bushova administrativa Débyho za spojence ve válce proti terorismu.¹⁰⁰ Obavu z čínského vlivu, přestože vyjádřenou v humanitárním kontextu, vznesl ostatně i ministr zahraničí Kouchner: „obrana lidských práv, pomoc civilnímu obyvatelstvu, válka proti islámskému fanatismu, podpora demokratů, prosazování silné francouzské přítomnosti v Africe, jednání, které je autonomní a zároveň zodpovědné k našemu americkému spojenci, boj proti čínským společnostem, které se snaží koupit Afriku bez ohledu na morální a politické důsledky...je mnoho důvodů, proč by měla Francie přestat mlčet.“¹⁰¹

Zapojení v Čadu a Středoafričké republice v rámci evropské operace tak bylo pro Francii výhodné hned z několika důvodů. Francii poskytovala operace legitimitu. To, že Francie byla hlavním iniciátorem operace a Německo i Velká Británie se ke schválení a zapojení do operace z počátku stavěli zdrženlivě, a navíc to byla Francie, která nakonec poskytla většinu prostředků, potvrzuje, že operace byla především francouzským zájmem. Vzhledem k francouzské historii v obou zemích se těžko dalo mluvit o nestrannosti operace, což se ukázalo i v reakci Francie po útoku rebelů na N'Djamenu krátce po zahájení operace, kdy Francie podpořila prezidenta Débyho. Podobný scénář dlouhodobého ovlivňování domácí politiky je možné vysledovat i

---

⁹⁹ China deploying troops to Africa to protect its investments & nationals. *Consortium of Defense Analysts* [online]. 2015 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z: <https://cofda.wordpress.com/2015/01/24/china-deploying-troops-to-africa-to-protect-its-investments-nationals/>

¹⁰⁰ CRS Issue Brief for Congress-Libya. *Air University (AU)* [online]. 2005 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/crs/ib93109.pdf>

¹⁰¹ Au Darfour, des massacres et du pétrole. *Le Monde* [online]. 2006 [cit. 2016-07-14]. Dostupné z: http://www.sauverledarfour.eu/articles_analyse_lire.php?id=185

v případě Středoafričké republiky. Zapojení v rámci operace EU navíc umožnilo Francii částečně snížit náklady. Z infrastruktury, kterou bylo nutné pro efektivitu operace vybudovat (přistávací dráhy, hangáry, cesty atd.) bude z dlouhodobého hlediska těžit především Francie jako země, která je v regionu nejvíce zainteresovaná.¹⁰²

Bylo také zájmem Francie ve vztahu k SBOP posilovat její vojenskou složku a princip mezivládní spolupráce, zatímco naopak Německo vidělo budoucnost SBOP v civilním krizovém managementu, nikoliv vojenském angažmá v Africe, a obávalo se instrumentalizace tohoto nástroje EU ze strany především Francie jako bývalé koloniální mocnosti.¹⁰³ Motivacemi ke konečnému souhlasu ostatních států se tato práce nezabývala, ale lze podle nastaveného teoretického rámce předpokládat, že souhlas pro ně představoval z nejrůznějšího důvodu větší zisk, než kdyby se spuštění rozhodly zablokovat. Tato mise stále vyžadovala souhlas vlád afrických států. Déby, který odmítal operaci OSN, viděl v evropské operaci vedené Francií přijatelnější řešení. I přesto, že Francie vyhlásila konec politiky *Françafrique* a posilování společného evropského zájmu, stále měla v obou zemích spuštěny dlouhodobě své unilaterální operace, Épervier v Čadu a Boali ve Středoafričské republice, v rámci kterých několikrát zasáhla na obranu stávajících prezidentů, jež v první řadě v minulosti pomohla dosadit do funkce. Navíc později začala Francie opět působit v oblasti v rámci dalších unilaterálních operací, například v rámci operace Barhkane, která slučovala operaci Épervier a operaci v Mali a Francie v jejím rámci působila ještě v Mauritánii, Burkině Faso a Nigeru, tzv. G5 Sahelu, jako protiteroristická síla na obranu proti rostoucímu vlivu islamistických skupin. Na základě toho se lze domnívat, že operace EUFOR nebyla upřímným projevem společné evropské zahraniční politiky, ale spíše úspěšným pokusem postavit francouzský zájem na evropskou úroveň. To ostatně vnímali stejně i čadští rebelové, kteří vzhledem k francouzské převaze nevnímali operaci jako nestrannou a v roce 2007 vyhlásili válku všem zahraničním vojákům v zemi.¹⁰⁴

---

¹⁰² Mattelaer. "The Strategic Planning of EU Military Operations," 16

¹⁰³ cf. MÉRAND, Frédéric a Haingo Mirelle RAKONTONIRINA. La force européenne au Tchad et en Centrafrique: la baptême du feu. *Politique africaine* [online]. 2009, vol. 2, no. 114, s. 105-109 [cit. 2016-07-17]. Dostupné z: <https://www.cairn.info/revue-politique-africaine-2009-2-page-105.htm>

¹⁰⁴ Des rebelles tchadiens menacent l'armée française et l'EUFOR. *Boursier* [online]. 2007 [cit. 2016-07-29]. Dostupné z: <http://www.boursier.com/actualites/reuters/des-rebelles-tchadiens-menacent-l-armee-francaise-et-l-eufor-31783.html>

Strategicky jsou pro Francii obě země důležité díky své poloze a francouzské vojenské základně v Čadu, která se stala ještě důležitější po uzavření vojenské základny ve Středoafričské republice. Přestože nebyla ekonomická výměna mezi Francií a oběma africkými zeměmi příliš významná, Francie si udržovala v zemích jistý ekonomický vliv. V obou zemích potom působila řada společností a například v roce 2008 pak podepsala společnost Areva smlouvu na průzkum uranových ložisek na východě Čadu. Navíc mají obě země potenciál ve využívání nerostných zdrojů vzhledem k nálezům ropy, uranu, zlata nebo diamantů.

Ve zkratce, francouzským zájmem bylo udržení statu quo v regionu a pokud možno maximalizace zisku, udržení spřátelených vlád u moci a tím pádem ochrana francouzských zájmů v oblasti, které ohrožovaly okolní státy, povstalecké a teroristické skupiny a rostoucí vliv ostatních světových mocností. Operace proto zapadá do dlouhodobého rámce strategie vojenského působení Francie v subsaharské Africe. Humanitární motivace hrály potom až druhotnou roli a sloužili Francii k přesvědčování ostatních zemí k souhlasu ke spuštění operace.

Závěr

Francie v minulosti byla, a v současnosti stále je, významným hráčem nejen v oblasti subsaharské Afriky, ale i globálně. Po rozpadu francouzského koloniálního impéria byla odhodlána udržet si vliv alespoň ve svých bývalých afrických koloniích. Důležitým prostředkem k dosažení tohoto cíle byla přitom spolupráce v oblasti bezpečnosti. Kromě bilaterálních dohod, vojenských základen a předsunutých sil se Francie v afrických zemích angažovala prostřednictvím vojenských operací. Jejich charakter byl v období studené války především unilaterální. V rámci těchto operací Francie reagovala na ohrožení vnitřní stability zemí, na celkovou hrozbu destabilizace v regionu nebo při ohrožení francouzského postavení. Zásadní tak bylo pro Francii udržet u moci nebo k moci dostat spřátelenou vládu. Při těchto snahách byla motivována zájmem o udržení jejího globálního vlivu a ochranou strategických a ekonomických zájmů, které pro ni byly určující ve vztahu k těmto zemím.

Po skončení studené války se ale čím dál více projevoval trend, kdy se Francie distancovala od své bývalé koloniální a neokoloniální politiky vůči Africe. V novém mezinárodním kontextu a především po kontroverzním francouzském působení v Africe

symbolizovaném její roli při občanské válce ve Rwandě, začala Francie vyjadřovat nový přístup k africkým zemím jako politiku nevměšování. Se změnou mezinárodního prostředí se tak Francie začala čím dál více uchýlovat k multilaterálnímu zapojení v rámci mezinárodních organizací jako OSN nebo EU. V roce 2003 se Francie zapojila do první operace krizového managementu EU v Kongu a od té doby v Africe působila zejména prostřednictvím tohoto rámce a zdůrazňovala humanitární cíle a společný evropský zájem v Africe.

Tento trend se projevil i na zkoumaném případě Čadu a Středoafriické republiky. V roce 2008 se Francie v souladu s tímto novým směřováním zapojila v těchto zemích do operace EUFOR Tchad/RCA, přičemž nutnost jejího spuštění zdůvodňovala krizí v Dárfúru. Práce se přitom přiklání k tvrzení, že motivace Francie k zapojení do vojenských misí zůstaly stejné jako v minulosti, změnily se pouze okolnosti. Výzkum ukázal, že Francie byla nejenom iniciátorem spuštění této operace, ale také odhalil, že ostatní státy EU, zejména Německo a Velká Británie, nejevily z počátku přílišné nadšení k zapojení. Na regionální úrovni byla bezpečnost států jako předpoklad udržení francouzského vlivu v oblasti, a tedy i role Francie jako globálního aktéra, ohrožena ze strany zejména Súdánu, kde probíhala humanitární krize a súdánská vláda podporovala čadské protivládní rebely. Ohrožovala je také Libye, která si dlouhodobě nárokovala část čadského území.

Z hlediska mezinárodního vlivu se v Africe začaly stále více prosazovat jiné mocnosti. Kromě rostoucího vlivu USA docházelo zejména k velkému nárůstu čínského vlivu. I když byl patrný i v Čadu a Středoafriické republice, byly to zejména okolní státy a hlavně potom Súdán, kam Čína směřovala své investice a také například dodávky zbraní. Čína tak bez přímé vojenské přítomnosti, na rozdíl od Francie nebo USA, dosahovala čím dál většího vlivu. Pokud by se Francie aktivně nezasazovala o udržení svého vlivu, hrozilo by, že Čína Francii vytlačí z tradiční francouzské zóny vlivu.

Z hlediska francouzských zájmů v EU Francie prosazovala silnější vojenskou roli Evropy a budoucnost Evropské bezpečnostní a obranné politiky viděla, na rozdíl od Německa nebo Velké Británie, především v posilování vojenské složky tohoto evropského nástroje. Francie jako země s největší vojenskou silou v Evropě, řadící se zároveň mezi úzký okruh zemí vlastnicích jaderné zbraně a držících stálé křeslo v Radě bezpečnosti OSN, tak mohla svou moc nově projektovat skrze EU. Tato francouzská vize evropské bezpečnosti se tak promítla právě i do zkoumaného případu operace EUFOR Tchad/RCA. Unie Francii nejen poskytovala legitimizaci akcí, ale také do jisté

míry pomáhala snížit náklady. Francie navíc přes proklamovanou podporu multilateralizace zcela neopustila od svých unilaterálních akcí. Jenom v Čadu a Středoafrické republice měla v době trvání této operace spuštěny vlastní probíhající operace a neopustila od nich ani v dalším období, kdy jednak spustila nové unilaterální operace a například operaci Épervier probíhající v Čadu nahradila v roce 2014 operaci Barkhane s širším teritoriálním zásahem.

Další strategické zájmy, které v případě Čadu a Středoafrické republiky hrály jistou roli byly jednak přítomnost francouzské vojenské základny v Čadu, jejíž důležitost vzrostla po uzavření základny ve Středoafrické republice, a také strategická středová poloha této základny, která mohla v případě potřeby usnadnit zásahy v oblasti. Ekonomické zájmy, které Francie v zemích měla, zahrnovaly jednak přítomnost firem navázaných na ropný průmysl nebo telekomunikaci a také potenciál, který země skýtají vzhledem k nálezům nerostných surovin.

Závěrem je tak možné potvrdit hypotézu stanovenou v úvodu této práce. Tedy Francie se účastnila operace EUFOR Tchad/RCA, aby si v regionu udržela vliv a její působení zapadá do dlouhodobé strategie Francie. Hlavním prostředkem pro udržení tohoto vlivu přitom byla strategie balancování sil. Společnou bezpečnostní a obrannou politiku je tedy v této souvislosti možné vnímat jako nástroj mocných států k prosazení vlastních zájmů a odmítnout v tomto případě humanitární motivy jako primární při rozhodování o vojenském zapojení.

Summary

France has a long history of relations with African countries. Policy towards Africa was always a crucial part of its international relations and after decolonization France managed to remain an influential actor. During the Cold War era, French military presence was performed mainly through unilateral missions with an aim to stay significant in global and African policy. Major changes on the international scene led France to change the form of its involvement during the 90's and French military presence through international organizations such as UN and EU increased. This trend was confirmed in the case of EU military mission EUFOR Tchad/RCA in Chad and Central African Republic. Even though the objectives of this mission were officially of purely humanitarian nature and the main concern was allegedly the Darfur crisis, this study concludes, that France used Common Security and Defence Policy to serve its interests - to remain influential in the region. With regard to the increasingly bigger influence of China and other powers and moreover taking into account threats that were presented by Libya and Sudan, French role was no longer so sure. Therefore, France was primarily seeking a balance of power and the EU mission was a useful tool to legitimize its actions and to help reduce the costs of involvement. Moreover, it was the French interest with regard to Common Security and Defence policy to strengthen its military aspect. The conclusion is, that the international environment and instruments of France to achieve its goals changed, but French African policy remained the same with respect to the French core interests.

Použitá literatura

50 years of overseas operations in Africa 1964-2014. *Ministère de la Défense* [online]. 2016 [cit. 2016-07-21]. Dostupné z: <http://www.cdef.terre.defense.gouv.fr/contents-in-english/our-publications/cahier-du-retex/cahier-du-retex-research/50-years-of-overseas-operations-in-africa>

A régime saved, for the moment. *The Economist* [online]. 2008 [cit. 2016-08-01]. Dostupné z: <http://www.economist.com/node/10666429>

A statesman without borders. *The New York Times* [online]. 2008 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2008/02/03/news/03iht-03kouchnert.9691898.html?_r=0

AFRICA: Papa in the Dock. *Time* [online]. 1979 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z: <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,946313,00.html>

ART, Robert J. *A Grand Strategy for America*. Ithaca: Cornell University Press, 2003. ISBN 0-8014-4139-0.

Au Darfour, des massacres et du pétrole. *Le Monde* [online]. 2006 [cit. 2016-07-14]. Dostupné z: http://www.sauverledarfour.eu/articles_analyse_lire.php?id=185

BERG, Patrick. *The dynamics of conflict in the tri-border region of the Sudan, Tchad and Central African Republic* [online]. Berlin: Friedrich Ebert Foundation, 2008 [cit. 2016-07-23]. ISBN 978-3-89892-933-2. Dostupné z: <http://library.fes.de/pdf-files/iez/05423.pdf>

Conférence de presse de M. Bernard Kouchner. *Vie-publique.fr* [online]. 25. ledna 2008, Kinhasa [cit. 2016-07-12]. Dostupné z: <http://www.vie-publique.fr/cgi-bin/form/preenvoyer?formulaire=contact>

Conférence de Presse de Monsieur Nicolas Sarkozy. Deuxième Sommet Union Européenne/Afrique. Samedi 8 Décembre 2007. Lisbon, Portugal. *France Diplomatie* [online]. 2007 [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/UE_AFrique_Sarkozy.pdf

CRS Issue Brief for Congress-Libya. *Air University (AU)* [online]. 2005 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/crs/ib93109.pdf>

CRS Report for Congress: Instability in Chad. *WikiLeaks Document Release* [online]. 2008 [cit. 2016-07-24]. Dostupné z: <https://file.wikileaks.org/file/crs/RS22798.pdf>

Des rebelles tchadiens menacent l'armée française et l'EUFOR. *Boursier* [online]. 2007 [cit. 2016-07-29]. Dostupné z: <http://www.boursier.com/actualites/reuters/des-rebelles-tchadiens-menacent-l-armee-francaise-et-l-eufor-31783.html>

DIMOULIN, André. *La France militaire et l'Afrique: Coopération et intervention: un état des lieux*. Bruxelles: GRIP, 1997. ISBN 2-87027-660-5.

Discours de M. Jean-Marie Bockel : l'acte de décès de la Françafrique. *Database of Press Releases related to Africa* [online]. 2008 [cit. 2016-07-26]. Dostupné z: <https://appablog.wordpress.com/2008/01/16/discours-de-m-jean-marie-bockel-%C2%AB-lacte-de-deces-de-la-francafrique-%C2%BB-15-janvier-2008/>

Discours de M. le Président de la République devant le Parlement Sud-Africain, Le Cap. *France Diplomatie* [online]. 2008 [cit. 2016-07-26]. Dostupné z: http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/PARLEMENT_AS.pdf

Economy: Central African Republic. *Central Intelligence Agency. The World Factbook* [online]. 2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

Economy: Tchad. *Central Intelligence Agency. The World Factbook* [online]. 2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cd.html>

Factsheet on EUFOR Tchad. *European External Action Service* [online]. 2009 [cit. 2016-07-17]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/eufor-tchad-rca/pdf/01032009_factsheet_eufor-tchad-rca_en.pdf

Franc zone and development financing. *Banque de France* [online]. 2016 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: <https://www.banque-france.fr/en/banque-de-france/about-banque-de-france/franc-zone-and-development-financing>

France and Central African Republic. *France Diplomatie* [online]. 2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/central-african-republic/france-and-the-central-african-republic/>

France and Chad. *France Diplomatie* [online]. 2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/chad/france-and-chad/>

GARST, Daniel. Thucydides and Neorealism. *International Studies Quarterly* [online]. 1989, vol. 33, no. 1, s. 3-27 [cit. 2016-05-21]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2600491>

GDP datasheet Africa. *The World Bank Databank* [online]. 2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>

GUILLEMIN, Jacques. „L'intervention extérieure dans la politique militaire de la France en Afrique noire francophone at à Madagascar,” *Revue Française d'Études Politiques Africaines* (1981): 43.

HAMILTON, Rebecca a Hazlett CHAD. "Not on Our Watch: The Emergence of the American Movement for Darfur." in *War in Darfur and the Search for Peace*, ed. A. d. Waal. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2007. ISBN 978-0-674-02367-3.

Harvard for Tyrants: How Muammar al-Qaddafi taught a generation of bad guys. *Foreign Policy* [online]. 2011 [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2011/03/05/harvard-for-tyrants/>

HELLY, Damien. „EUFOR Tchad/RCA. The EU military operation in the Republic of Chad and in the Central African Republic (Operation EUFOR Tchad/RCA),” in *European Security and Defence Policy. The First 10 Years (1999-2009)*, ed. G. Grevi, D. Helly and D. Keohane [online]. Paris: European Union Institute for Security Studies, 2009 [cit. 2016-05-29]. ISBN 978-92-9198-157-1. Dostupné z: http://www.iss.europa.eu/uploads/media/ESDP_10-web.pdf

How China is changing Africa. *Aljazeera* [online]. 2015 [cit. 2016-07-24]. Dostupné z: <http://stream.aljazeera.com/story/201508112243-0024943>

Human developments reports, index 2015. *United Nations Development Programme* [online]. 2015 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr_2015_statistical_annex.pdf

Chad and the Central African Republic, report pursuant to paragraphs 9 (d) and 13 of Security Council resolution 1706 (2006) [S/2006/1019]. *United Nations* [online]. 2006 [cit. 2016-07-14]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/minurcat/reports.shtml>

CHAFER, Tony a Gordon CUMMING. Beyond Fashoda: Anglo-French security cooperation in Africa since Saint-Malo. *International Affairs* [online]. 2010, vol. 86, no. 5, s. 1129-1147 [cit. 2016-07-10]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/40865131>

CHARBONNEAU, Bruno. *France and The New Imperialism: Security Policy in Sub-Saharan Africa* [online]. Hampshire: Ashagete Publishing Limited, 2008 [cit. 2016-05-24]. ISBN 978-0-7285-2. Dostupné z: http://www.academia.edu/1500568/France_and_the_New_Imperialism_Security_Policy_in_Sub-Saharan_Africa

China deploying troops to Africa to protect its investments & nationals. *Consortium of Defense Analysts* [online]. 2015 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z: <https://cofda.wordpress.com/2015/01/24/china-deploying-troops-to-africa-to-protect-its-investments-nationals/>

Ingérence à l'ancienne au Tchad. *Le Monde Diplomatique* [online]. 2003 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z <http://www.monde-diplomatique.fr/2006/06/LEYMARIE/13568>

KESSLER, Marie-Christine. *La politique étrangère de la France: acteurs et processus*. Paris: Presses de Sciences Po, 1999. ISBN 978-2-72460-760-4.

KNUTSEN, Torbjørn L. *Dějiny teorie mezinárodních vztahů*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN 80-9033333-3-8.

LAKE, David A. „Regional Security Complexes: A Systems Approach,” in *Regional Orders: Building Security in a New World*, ed. David A. Lake and Patrick M. Morgan. University Park, PA: The Pennsylvania State University Press, 1997, s. 45-67. ISBN 0-271-01703-1.

LAKE, David A. a Patrick M. MORGAN, „The New Regionalism in Security Affairs,” in *Regional Orders: Building Security in a New World.*, ed. David A. Lake and Patrick

M. Morgan. University Park, PA: The Pennsylvania State University Press, 1997, s. 3-19. ISBN 0-271-01703-1.

LANNE, Bernard. „Chad: Regime change, increased insecurity, and blockage of further reforms,“ in *Political Reform in Francophone Africa*, ed. Clark and Gardinier. Boulder CO: Westview Press, 1997. ISBN 0813327865

Le discours de Nicolas Sarkozy. *Libération* [online]. 2007 [cit. 2016-07-28]. Dostupné z: http://www.liberation.fr/france/2007/05/06/le-discours-de-nicolas-sarkozy_9889

Le discours de politique étrangère de Nicolas Sarkozy. *Le Monde* [online]. 2007 [cit. 2016-07-26]. Dostupné z: http://www.lemonde.fr/societe/article/2007/08/27/le-discours-de-politique-etrangere-de-m-sarkozy-integralite_947776_3224.html

LESPINOIS, Jerome de. *L'armée de terre française : de la défense de la sanctuaire à la projection 1974-1981*. Paris: L'Harmattan, 2001. ISBN 2-7475-1368-8.

MAERSHEIMER, John., „The False Promise of International Institutions,“ in *International Security* [online]. 1994, vol.19, no.3, s. 13-30 [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: <http://mearsheimer.uchicago.edu/pdfs/A0021.pdf>

MARCHAL, Roland. „Tchad/Darfur: vers un système de conflits.“ in *Passés coloniaux recomposés. Mémoires grises en Europe et en Afrique* [online]. 2006, no. 102, s. 135-154 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: <http://www.cairn.info/revue-politique-africaine-2006-2-page-135.htm>

MARCHAL, Roland. France and Africa: The Emergence of Essential Reforms?. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, [online]. 1998, vol. 74, no. 2, s. 355-372 [cit. 2016-07-17]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2623906>

MARCHAL, Roland. Chad/Darfur: How Two Crises Merge. *Review of African Political Economy* [online]. 2006, vol. 33, no. 109, s. 467-482 [cit. 2016-06-29]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/4007053>

MARCHAL, Roland. Understanding French policy toward Chad/Sudan? A difficult task (3). *African Arguments* [online]. 2009 [cit. 2016-07-30]. Dostupné z: <http://africanarguments.org/2009/06/06/understanding-french-policy-toward-chadsudan-a-difficult-task-3/>

MARTIN, Guy. France's African Policy in Transition: Disengagement and Redeployment [online]. prezentováno na African Studies Interdisciplinary Seminar, University of Illinois, 3. březen 2000 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.afrst.illinois.edu/news/archive/seminar/documents/sem-martin-2000.pdf>

MARTIN, Guy. The Historical, Economic and Political Bases of France's African policy. *The Journal of Modern African Studies* [online]. 1985, vol. 23, no. 2, s. 189-208 [cit. 2016-05-24]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/160570>

MATTELAER, Alexander. *The Strategic Planning of EU Military Operations – The Case of EUFOR Tchad/RCA* [online]. Brusel: Institute for European Studies, 2008 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z: http://www.ies.be/files/IES%20working%20paper%205_Alexander%20Mattelaer.pdf

MÉRAND, Frédéric a Haingo Mirelle RAKONTONIRINA. La force européenne au Tchad et en Centrafrique: la baptême du feu. *Politique africaine* [online]. 2009, vol. 2, no. 114, s. 105-125 [cit. 2016-07-17]. Dostupné z: <https://www.cairn.info/revue-politique-africaine-2009-2-page-105.htm>

MILBURN, Sarah S. *Power, Patronage, and „Présence“: How France preserved its influence in the former Afrique Équatoriale Française. 1960-1995*. PhD diss., New Brunswick: The State University of New Jersey Press, 2009 [cit. 2016-07-21]. Dostupné z: <https://rucore.libraries.rutgers.edu/rutgers-lib/26295/>

Military and civilian mission and operations. *European External Action Service* [online]. 2016 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/topics/military-and-civilian-missions-and-operations/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en

MILWARD, Alan S. *The European Rescue of the Nation-State*. Berkeley: University of California Press, 1992.

MORGHENTHAU, Hans. *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. New York: McGraw-Hill Education, 2005, 7th edition. ISBN 978-0072895391

NOLUTSHUNGU, Sam C. *Limits of anarchy: Intervention and state formation in Chad*. Charlottesville and London: University of Virginia Press, 1996. ISBN 0-8139-1628-3.

POSEN, Barry R. "ESDP and the Structure of World Power," in *Internationale Spectator* [online]. 2004, vol. 39, no. 1, s. 5-17 [cit. 2016-07-09]. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03932720408457057?journalCode=rspe20>

Rapport d'information n. 450, "La France et la gestion des crises africaines: quels changements possibles?". *Sénat.fr* [online]. 2006 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.senat.fr/rap/r05-450/r05-450_mono.html

Report of the Secretary-General regarding the mandate of UN operation in Darfur. *United Nations* [online] 2006 [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2006/591

ROUVEZ, Alain, Michael COCO a Jean-Paul PADDACK. *Disconsolate empires: French, British and Belgian military involvement in post-colonial Sub-Saharan Africa*. Lanham MD: University Press of America, 1994. ISBN 0-8191-9643-6

Security Council 5331th meeting. S/PV.5331. *United Nations* [online]. 2005 [cit. 2016-07-20]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.5331

Security Council 5434th meeting. S/PV.5434. *United Nations* [online]. 2006 [cit. 2016-07-21]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.5434

Security Council 5519th Meeting (AM), 31 August 2006, S/PV.5519. *United Nations Security Council* [online]. 2006 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.5519

SEIBERT, Bjoern H. *Operation EUFOR Tchad/RCA and the European Union's Common Defense and Security Policy* [online]. Strategic Studies Institute, 2010 [cit. 2016-07-25]. ISBN 1-58487-465-1. Dostupné z: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdf/files/pub1026.pdf>

Sénat français 2009, Raport d'information: Les opérations extérieures sous le contrôle du Parlement. *Sénat.fr* [online]. 2009 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: http://www.senat.fr/rap/r08-178/r08-178_mono.html

SHAUN, Gregory. The French Military in Africa: past and present. *African Affairs* [online]. 2000, vol. 99, no. 396, s. 435-448 [cit. 2016-08-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/723950>

Statistics. *Ministry of Commerce of People's Republic of China* [online]. 2016 [staženo 2016-07-25]. Dostupné z: <http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/>

Tchad: la France a "simplement choisi de soutenir un président légitime démocratiquement élu", selon M. Kouchner. " *Le Quotidien* [online]. 2012 [cit. 2016-07-15]. Dostupné z: <http://www.lequotidien.tn/93268-tunisie-monde-tchad.html>

U.S.-Backed Chadian Dictator Hissène Habré Faces War Crimes Trial in Historic Win for His Victims. *Democracy Now* [online] 2013 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://democracynow.org/2013/7/2/us_backed_chadian_dictator_hissene_habre

United Nations Mission in the Central African Republic and Chad. United Nations [online]. 2016 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: <http://minurcat.unmissions.org>

VERSCHAVE, François-Xavier. *Noir silence: qui arrêtera la Françafrique?*. Paris: Les Arènes, 2000. ISBN 978-2912485151.

VOGEL, Toby. The EU's lack of airlift capabilities. *European Voice* [online]. 2008 [cit. 2016-07-25]. Dostupné z: <http://www.politico.eu/article/the-eus-lack-of-airlift-capabilities/>

WAAL, Alex de Waal. Darfur and the failure of the responsibility to protect. *International Affairs* [online]. 2007, vol. 83, no. 6, s. 1039–1054 [cit. 2016-07-06]. Dostupné z: <http://www.guillaumenicaise.com/wp-content/uploads/2013/10/Darfur-and-the-failure-of-the-R2p.pdf>

WAAL, Alex de. Making Sense of Chad. 2008 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: <http://mrzine.monthlyreview.org/2008/dewaal060208p.html>

WALTZ, Kenneth. *Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley, 1979. ISBN 0-201-08349-3

WALTZ, Kenneth., „Structural Realism after the Cold War,“ in *International Security* [online]. 2000, vol. 25, no. 1, s. 5-41 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2626772>